

С
Г-14
3000

Gajdar

ИЗДАТЕЛЬСТВО
СССР

VII

74302

Вли

муиас

КОМИ ГИЗ—1935

1/20/2011

V
P

A. G A J D A R

Ы Л И М У Ж А С

VII

74302

КОМИ ГОСИЗДАТ,—СЫКТЫВКАР • 1935

11017

92690

Тани глзэма сь јьльš, кьзи равоцэјјас да колхозникјас эт-
вьльš вермашэнь социалистическэј оvmэс јонмэдэм вэсна,
кьзи цорьд классэвэј тьсјас ьр везшэнь налэн вазнога мэвр-
јасьс да цузэнь налэн социалистическэј оvmэс динэ вьл šikas
относэнијејас. Тажэ повештэн главнэј гeroјјас ьдди петкэд-
цэнь 9-10 арэса кьк детинка, кьзи најэ верштэјас радьн тэздэ-
нь да тьскашэнь социалистическэј оvmэс јонмэдэм вэсна.

Релактор П. Доронин.
Обложка В. В. Полякова.

Тех. редактор М. Шестаков.

Издание № 30. Уполномоченный Облита № 4. Заказ № 1742. Тираж 3000 экз.
Стат формат 62×94, 1/16. 4 п. л. Сдано в набор 12/II-35 г. Сдано в печать 4/III-35 г.

Опечатано в типографии Коми ГИЗ а, Сыктывкар, Коммунистическая, 2.

1

Təlyñ zev gəzəm. Razjezd içətik. Gəgər vər. Tırtas lım-
jən da petñ ɲekyɲçə on vermь.

Səmyñ əti gaz i em — çoj jyvşan islavny. Da-əd çoj jyv-
şanɲd on-zə vara luntır islav. Ətçəd iskovtan, mədış, no
zev-nin kəzış, a seşşa-əd i dəzman dəj muzan. Dəddə-d-kə
eşkə açys eəz i çoj panıdsə kajis, zev bur. Çoj ɲlydsə
iskovtas, a çoj panıdsə oz kaj.

Razjezdın çeləd eea: telegrafistlən — Şergej, masinistlən
— Peŭka da perejezd vıvsa stəzələn — Vaşka. Mukədəs posni-
dəş-na: kodlɲ — kujim arəs, kodlɲ — ɲol... Kueəm-nə nəjə
təvəryşjas?

Peŭka da Vaşka ləşələnɲ. A Şergej ez vəv saŭ. Koşaşny
radejtlis.

Koras siyə Peŭkaəs:

— Volɲ tatçə, Peŭka! Me tenɲ amerikanskəj fokus pet-
kədlə.

A Peŭka oz mun, polə.

— Kodkəlun te sulin-zə, fokus-pə petkədlə, a açɲd kɲ-
kəş şılıə kuçkin.

— No, siyə-əd prəstəj fokus vəli, a təjə amerikanskəj,
kuçkaştəm fokus. Volɲ ədjə, vızədlɲ, kızı siyə me ordın
çəççələ.

Аззә Peṭka, звыльс мыжкә Šergej кың çeççалә. Кызи-нә on mun?

A Šergej, sijә mašter. Gartas beḍ vьlә sunis da rezina, vot sьlән i çeççalә kueәмкә seeәм stuka—porš nišә çeri.

— Bur fokusьs?

— Bur.

— Čas nәsta burзькәs peṭkәdla. Bergәdčь melañ мыsnad. Murtsa uditas Peṭka bergәdčьнь, кыз-тај Šergej sijәs tivk-ñitas-çuzjas pizәsnas, рыгы-ры Peṭka uvlañ jurән lьm piә skokas.

Vot теңд kolәкә i amerikanskәј fokus.

Šurьvьlә vәli Šergejšañ eәe i Vaškaly. A kor Vaška da Peṭka әtuv vorslisнь, sek Šergej najәs ez vәrzәdlь. Okl Lьstь sәмыnl Кыknadtә najә i ашньs звојәš!

Әтçьд Vaškalән gorьs višmis da ez kutнь lezнь sijәs vьlәә peṭнь.

Mam sušedә petis, vaṭ munis perejezd vьlә, skorьј pojezd viççьšнь. Gortьn sьñitәv.

Pukalә Vaška da mәvpalә, мыј eškә seeәм iñteresnәј-зьktor vәçнь. Fokus kueәмәskә-li, мыј-li? Vetlәdlis, vetlәdlis peļәsьš peļәsә — niñәm ez šur.

Sešša suvtәdis skap dinә ulәs, kajis skap vьlә, voštis sijә da vizәdlis medvььs zaz vьlas, kәni sulalis ma tьra banka.

Ḑert, eškә lәšьd vәli, razнь-kә banka kәrtәdsә da pañән gumovtнь...

Ez. Vaška sәмын ьslovzis da leççis ulәs vьvьšьd. Sijә voz-вьv tәdis, мыј tәeәм fokusьd oz vo šәlәmvьlas mamьsь. Pukšis әsiñ dorә da kutis viççьšнь skorьј pojezdlьs lok-tәmsә.

Zaṭ vot sәмын, мыј ñekor sijә oz udit burзька vizәdlьнь, мыј seni skorьј pojezd pьekas vәçšә.

Tutәstas da vi kiñjašән šavkñitas. Grymәdas — vešig šten-jas drәgnitlasнь da skap pьekьn ьdәn zil-zolmunas. Jugñitas jugьd vijasән. Vuzәrtlasнь әsiñjašьñ kueәмкә çuzәmjas da çvetjas vagon-restoran pьzan vьvjašьñ. Šin pьr munas jezьd kolpakьs pәvarlән. Žirdьstasнь zarniñәn šәkьd viz әzәs yugjas da una pәlәs rәma šteklәjas. Sešša i niñәm on аззьv. Sәмын murtsa tьdьstә-signalñәј pәnarьs medvәrja vagon vәras.

Da əd nekör, nətşəd ez suvtib skorıjəd najə içətik raz-jezdə. Pır termaşə-levzə kueəmkə zev ılı muə — Şibirə.

Şibirşən loktigən levzə i Şibirə munigən levzə. Vıvti-ñin kueəmkə termaşana, sojtçəg tədlıtəm oləmys tajə skorıj pojezdjaslən.

Pukalə Vaška əsiñ dorıñn daj azzə, kızıkə zev-ñin vaznəj pırbı tuj kuza munə Peška, kiñaulas kueəmkə jokmı nuə. Zik vıttəkə praməj texnik, libə doroznəj maşter, portfela.

Jona senzə Vaška. Kəsjis fortoçkaəd gorədny: „Kıtçə tajə te, Peška, munan? Mıj tenəd vumagaas gartəma?“

Səmyñ na uđitis voştıñ fortoçkasə, loktis mamıys da kutis vidşıñ, mıjla sıjə vişan gorsnas ıvla kəzəd vılas şıjsə.

Sue seki gorzig tırji grımədıs-munis skorıj pojezd. Seşşa pukşısny şojny i Vaška vunədıs Peškaıys çıjmədana munəmsə.

Məd lunnas Vaška vara azzıs Peškaəs. Munə tuj kuza, tərıtja moz-zə, mıjkə gartıstəma gazetə da nuə. A çuzəmys seeəm vaznəj da eap, zik vıttə ızd stancija vıvsa dezurñej.

Tarkıtıs kulaknas əsiñə Vaška da mamıys ələdis.

Sız vara i munis Peška aslas tujəd.

Okota loi Vaşkalı tədmavny, mıj Peşkakəd loəma? Voz vəli lun-lun ponjas vərşə vətılsə, libə içətjas vılyñ kaman-dujtə, libə Şergejıys pışjalə. A əni, vıvti-ñin vaznəj loəma, daj çuzəmys kueəm eap!

Vaška kızıktıs nəzjəñikən da ləña suis:

— Mam, menam gorsəj oz-ñin viş.

— No, zev vur, dugdis-kə.

— Zikəz dugdis. Veşig-ñin oz dojmy. Regəd siz-kə me-nyñ i gulajtıñ pozas petny?

— Regəd pozas, a talun pukav, — voça suis mamıys, — asıvñas-na-əd vəli kirgan.

— No, sıjə-əd vəli asıvñas, a əni-ñin rıt, — ranıd suis Vaška. Aşıs məvpalə, kızı eşkə petavny ıvlaə.

Seşşa vetlədlıstıs çəla, juıstıs va da nəzjəñikən gorədıs şıvny. Sıjə şılanıkvıvə Vaška kvılis gozəmyñ volıys komso-moļecjasıys. Seni viştavşə, kızı granatjas razrıvajtçəm gım ılyñ zvoja koşşıs kommunarjaslən otrad. Şıvnyəs eşkə Vaşkalı ez vəv okota da şıləmnas sıjə kəsjis petkədlıny ma-myıls, mıj sılən gorsıys oz-ñin viş i pozə petny ıvlaə.

A mam kuxņān, aslas uzā vājāmān, vītā oz i kīvļ sylvš šlāmsā. Vaška vara zavodītis gorāzka-ņin, kži kom-
munarjas šurinv plēnā lok ģenerall da kueām mučenijejas
sijā naly lāšādis.

Kor i tajā ez otsav, sijā māj vņšs pondis švnb, kž
kommunarjas ez povzlv jēzd ģeneralēn lāšādām mučen-
jejasiš da pondisnv kodjnv aslvns zuzvd gu.

Oz pož sunv, māj Vaška zev lāšāda šlvls. no sv pddi
vvti gorāa. A mam pvr laņtāma. Vaška dumbstis mamlv-
pā, burakā, šālmvblas vos menam šlāmāj da āni-pā lezas-
nin vlvāad. Sāmvn-ņā šlvlgān pondis sijā vonv medlāšvd-
ināzvs, kor kommunarjas pomalivn āšvns uzā da ātvlvš
pondisnv vidnv lok ģeneralās, mam dugdis zolādcvnb doz-
mukān da šujis āzāsā senzāna čuzāmsā:

— Māj-nā te, idol, ravzlv mādin? — gorādis sijā zev
skārvš. — Me kīvza, kīvza... Miša, jājmāma-kā-ņin-a. Gor-
zan māj vņšvd. Marjalēn kāzāvs, kor voslā, tazi-zā gor-
zvlā.

Zavednā loi Vaškālv da laņtis. Ez Marja kāzakād ātko-
dālmvš zavednāvs lo, a vešārā loi mvršāmvš da sijān —
vvlā tālvn siz oz i lezlvnb.

Zumvstāmān kajis Vaška paččārā. Puktis jur ulas paš
da kaņ murgām ulā mādīs māvrvānv aslas gāzām olām
jlvšvs.

Gāzām. Škola āvu. Pionerjas āvuāš. Skorvj pojezd oz
suvlvv. Tāvlān pom ez kut vonv. Gāzām. Kā ēškā ādjā-
zvk-ņin gozāmvš voiv. Seki — čerivd, āmivd, ārāskivd, eakvdl

Vaškālv uši dumvblas, kži āčvd gozāmvn svlv vugvā
sedi zev vāvd jokvš. Vādsān senzādis.

Ģelāvs vāli voj ulā-ņin. Sijā vājis jokvstā dāj puktis pos-
vozas — zēvis, med āsvnas šetnv māmvslv, čujmādv sijā.
Ā vojnas posvozas pētāma kaņvs — Ivan Ivanāvič — dāj šojāma
jokvstā.

Dumvstis tā jlvš Vaška da dāzmāmān tuvkvītis Ivan
Ivanāvičās kulāknas da suis skāra:

— Mādvš tāēām Ģelājāšvd jurtv orādal

Kaņ povzāmān čēčvstlis, skārvš ņāvāstis da dāvinika lē-
cis paččārvš. A Vaška kujlis, kujlis dāj unmovšis.

Məd lunnas gors višəməš dugdis. Vaškaəs lezisnə ɣvlaə. Vojulas vələmkə sondədəma. Kerka vevt dorjasə əsjəməəš kəz još ji noņjas. Pəltis ɳevɣdik təv. Tuləs vəli matə-nin.

Kəsjis Vaška kotərtnə koršnə Peškaəs. A Peška ačsə ranɣd loktə.

— Kətçə-nə te, Peška, vetləvlan? — jualis Vaška. — Məjla-nə me ordə ɳətçəɣd en pərav? Kor tenad kənəməɣd višis, me-taj te ordə voləvli, a menam gorsəj višmis da te en i volə?

— Me voli, — voça suis Peška. — Matəstçi kerka dorad da menəm dum vlə uši, məj mi tekəd ɳevazən vedratə tijanləs vəjtım jukməsə. No, dumajta, vot əni i vidəstas menə Vaškələn mamə. Suləsti me tijan kerka dorən dəj vər kosi.

— Ok, tel Sələn vazən-nin piŋəšsis: vunədīs-nin sə jyləs. A vedrasə vaɳ vojɳərlun-nin suzədīs jukməšsəs. Te mədəs kezlə pəravlə... A məj-nə eškə tenad tubərtəma gazetas?

— Tajə kņigajas. Ətiəs — ləɳɳəšən kņiga, a mədəs — artalan kņiga, arifmetikaən sušə. Me kojməɳ lun-nin vetləvla Ivan Mixajləviç ordə. Ləɳɳəšnəsə me kuza, a giznə da artavnə og-na kuz. Vot siyə menə i velədə. Kolə-kə, me tenəɳ əni-zə arifmetikaəs šeta artavnə? No vot, kəjim mi tekəd çeri. Tenəɳ sedi kujim lov, a menəm das. Kəməɳ çeri lov stavəs loi?

— Məjla nə mem eea sedi? — Dəzməm gələsən səšəšis Vaška. — Tenəɳ das, a menəm kujim. A pomnitan, kueəm ɣəɳd jokəs mem sedli kolən vonad? Tenəɳ seeəmsə ɳe kəj-ləɳ.

— Da-əd tajə arifmetika, Vaška.

— No məjnə arifmetika-kə? Eea-zə-əd. Me kujiməs, a te dasəs. Menam i tavjəs praməj, a tenad provka tav dəj vugərsajtəɳ çukla...

— Çukla? Suan-zə! Məjla-nə eškə siyə çukla? Neuna-taj çuklətçəstəma vəli da me vazən-nin siyəs veškəɳli. No ladnə, me kəji das çeri, a te siziməs.

— Məjla nə eškə me siziməs?

— Məjla? No, oz kurççə dəj səməɳ.

— Məjla-nə menšəm oz kurççə, a tenəɳd kurççə? Zik jəj tajə arifmetikaəɳ tenad.

— No, kueəm te, — ɣslovzis Peška. — No, med me dasəs kəji i te dasəs. Una-ə stavəs loə?

— A una, pəzaluj, loə, — məvərbətəm vərbn suis Vaška.

— „Una“. Taz əməj artalənb? Kəz loə, vot mərbda. Me əni vbd lun kuta Ivan Mixajləvič ordə vetləvlyənb. Sijə menə artaşnb i giznb velədəs. Škola tanl abu. A velədçbtəgd sešša siz velədçbtəm jəj mortən i koļan?..

Vaška ləgašbtis.

— Kor te, Peška, grusajasədla kajligən ušin da kitə dojdlin, me tenbd vərbš ərəski vajli, kək kərt gajka daj lovja jozəs. A mərbən menam gorsəj višmis, te rərbš-rərbzə metəg Ivan Mixajləvičkəd kutin drugaşnb. Te, siz-kə, loan velədçəm mort, a me prəsta sizi koļa? A jeseə təvarəb..

Janzim loi Peškəlb: zvb-əd vištalis Vaška i ərəski jəlbš, i joz jəlbš. Gərdədis vbdən, bergədcis da lančis.

Siz lančəmən najə vura dər sulalisnb. Kəsjisnb-nin siz, ləgən i jansədçənb da vvbti-nin rərbš vəli ləšbd da sonbd. Da i tuləbš matənb vəli, i vblaənb posni çeləd ətvəlbš gazaa jəktisnb ləmjəb vəçəm vava dərbn..

— Vaj çelədšləb dadjasəb pojezd vəçəm, — drug suis Peška. — Me loa parovoz, te — masinist, a najə — passazirjas. A aski eə munam Ivan Mixajləvič ordə. Sijə vur, sijə i tenə eə pondas velədnb. Ləšbd-əd, Vaška?

— Abu, dert, lok!

Siz ez i ləgašnb çeləd, a jeseə jonzəka ləsavnb mədisnb. Rətvvbd najə vorsisnb da islalisnb ičətjaskəd. A asəvnas eə munisnb Ivan Mixajləvič ordə.

2

Vaška da Peška munənb velədçənb. Drug kaļitka sajšən petis Šergej da gorədis:

— Ej, Vaška! No-ko, artav! Pervoj kujiməb me tenbd šliad kučka, a sešša nəsta vitəb. Una-ə stavəb loə?

— Munam, Peška, nəjtam sijəs, — suis Vaška. — Te ətçbd kuçkan da me ətçbd. Kəknađ vermam. Mort ətçbdən kuçkam daj rərbjam.

— A sešša korkə sijə mijanəs ətkən-ətkən kəjədas daj kuļas vurunzika, — ələdig moz suis vizçəbššzək Peška.

— A mi nəkor ogə jansədçəj, rərb kutam ətlaənb yetlənb. Vaj, Peška, mort ətiš kuçkam daj munam.

— Ogəj, — ətkazitçis Peška. — Koşašgad jeseə knigajasəb

koşaşşnъ vermasnъ. Ças, gozəmnas mi sьъ petkədlam! Du-
gədam sijəş nərşətmьs da mijan nьretkəbъ¹⁾ çeri guşavlətmьs.

— Çeritə guşavlnъь vərə sijəş pьr kutas, — Ъslovzis Vaška.

— Oz. Mi seeəminə nьretkanьməs çəvtam, med sijəş oz
əzзь.

— Azзas, — sog pьrьs voça suis Vaška. — Sijəş-əd zev
najan.

— Mьj-nə kət i najan. Mi i aşnьm əni najanəş. Tenьd
kəkjamьs arəs-nin da menьm kəkjamьs. Kьknanьmlь ətləbn
una-ə loə?

— Daskvajt, — artalis Vaška.

— No vot, mijanь daskvajt, a sьъ əktьmьs... Mi, siz-kə,
najanəşzьk.

— Mьjla-nə daskvajtьs najanzьk əktьmьssьs? — senzə Vaška.

— Dert-zə, najanzьk. Mortьd kьmьn pərьs, sьmьn najan.
Boşt te Pavlik Priprьginəs. Sьъ nəl arəs. Kueəm-nə sьlən
najanlun? Sььs mьj koran, sijəş i şetas daj gunь pozə. A
voşt xutorsa Dañil Jogorjeviçəs. Sьъ vetьmьn arəs, da sь-
kod najanьs məd oz-zəş-əd şur. Sьъ kьkşo pud nañ nalog
puktləmaəş. A sijəş çukərtəma muzikjasəs da juktələma
vinaən. Najə kodjurnad sьъ kueəmkə vumagaə i kьrьmaşa-
ləmaəş. Munas seşşa sijəş vumaganad rajonə da şo vetьmьn
pudsə sььs i çintasnъ.

— Jəzьs oz siz viştavnъ, — torkis Vaška. — Şuənlь, avu-
pəş sijəş pərьsьsla najan, a kulak da sijən. Kьz te nogən,
Petka, mьj sijəş kulakьs loə? Mьjla əti mort mort i em, a
məd — kulak?

— Oзыr, vot i kulak. Te vot gəl daj avu kulak. A
Dañil Jogorjeviç — kulak.

— Mьjla-nə eşkə me gəl? — senzə Vaška. — Mijan vať
təlyşnas kəkjamьsdas şizim sajt voştə. Mijan porş pi em,
kəza daj nəl kurəg. Kueəm-nə mi gələş? Mijan vať rəvoçəj
mort, avu Jepifankod seeəm-təəm vosəm mort, kodi korəm
romьs olə.

— No, med te avu gəl. Da-əd tenad vaťd açьs uzalə,
i menam açьs, i mukədlən açьs. A Dañil Jogorjeviçlən mi
vьlas gozəmnas nəl nьv uzalishnъ da jeseə kueəmkə dađən
vubьs volis, da jeseə-pə vьttə svojak, daj juьs Jermolaj
gozəmbьd sadjas stərəzalis. Pomnitan, kьzi tenə Jermolajьs

1) Nьretka — çerikьjan nьbьzd kəvtьm, kodəs vəjtənlь vəə vəl dьr kezlə.

peeernas pəvsavlis, kor mi javloksə guşavlim. Ok, i gorzin-zə te seki! A me kust uln pukala da məvpala: no, i gorzəm-zə, mişa, Vaşkalən. Dert, çajta, Jermolaj tenə peeəran kbrşşə.

— A te kueəm saŋ, — zuməstçis Vaška. — Ačbd pəsjin, a menə kolin.

— Viçəşn-|i mɔj koli? — Voça suis Peška. — Me, drugə, tigr moz pœəs voməns çəçəsti. Jermolajbd menə səmɔn kkkɔs i uditis mɔsku kuza kuž nərjən vurəstnɔ. A te inɔuk moz malašan, vot tenɔd i šuri.

Vazən korkə Ivan Mixajləviç vəvləma masinistɔn. Revolucijaəz masinistaləma prəstəj parovoz vɔln, a revolucija vərɔn, kor zavoditçis grazdanskəj vojna, vuzəma bronirovannəj vɔlə.

Peška da Vaška una pələs parovoz azzvlišnɔ. Tədənp vəli najə zuzɔd, koknid, ədjə munɔs „S“ šistəmaa parovoz, kodi vetlə skorɔj pojezdkəd ɔli muə — Šivirə. Azzvlišnɔ najə i kujim cilindra šistəmaa „M“ ɔzɔd parovozjas, kodjas kɔskalisnɔ šəkɔd da kuž sostavjas krut çoj panɔdjasti. Tədlisnɔ i ədva vərɔs maŋovrovəj „O“ šistəmaa parovozjas, kodjaslən stav vetlan tuɔs vəli pɔran şemaforsən petan şemaforəz. No seeəm parovoz, kueəm vəli Ivan Mixajləviç kartočka vɔln, najə ez-na azzvɔnɔ nekor.

Truva abu. Kələsajas oz tɔdavnɔ. Šəkɔd, stalɔs vəçəm əsinjas tupkəma səem. Əsinjas pɔddi veknidik kuzməs kostjas, kɔtɔs tɔdɔstənp pulemjotjas. Vevtɔs abu. Vevt pɔddijs lapkɔdik gəgrəs vənəjas. Siə vənəjassɔs çurgəçəmaəs šəkɔd artilerijskəj ərudijejaslən vomjasɔs.

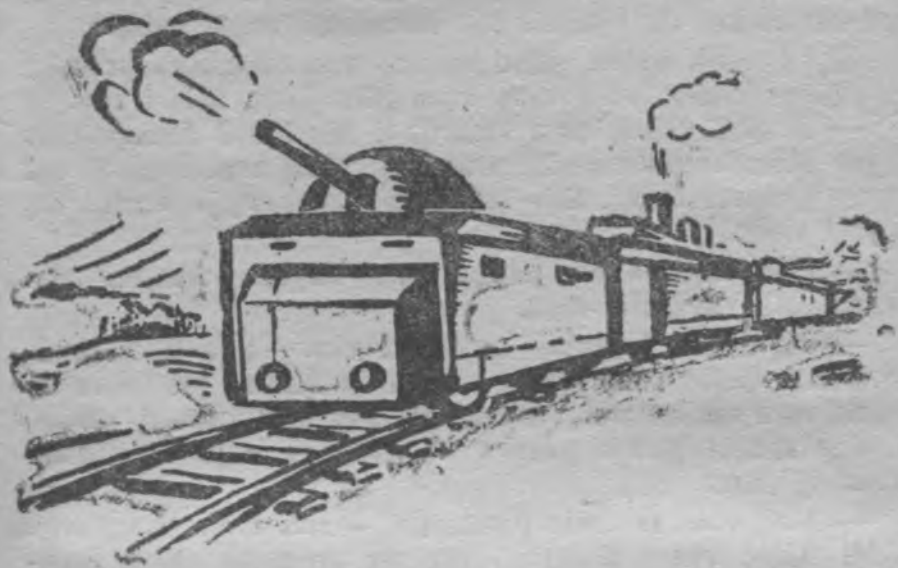
Ninəm bronerojezdlən oz zirdav: abu vesaləm viz əzəs vugjas, ni šinmə çəçən kraskajas, ni jugɔd ştekləjas. Stavnas bronerojezds turunvizov-rud šəkɔd da paškɔd, vɔtə laskɔşəma relsjas verdas.

Da-əd nekod oz i tɔdav: ni masinist, ni pənərjasa konduktorjas.

Kənkə pɔekəsas, seit saɔn, stalnəj obsivka saɔn gɔrɔs rɔçagjas, ərudijejas, pulemjotjas dorə sajmovtçaləmaəs krasnoarmejecjas. Stavşə siə vevtçəma, stavşə zevəma, stavnɔs najə lantəmaəs.

Lantāmaēs kolana kadēs. No vot voas kad da, kьjādčә-
mән, gušән, sьtәg, tutәsttәg uьjstas bronerojezd voьjп vrag
dinә, lивә sьvьtčas erd vьlә, kәni munә čorьd koš krasnәjjas
da velәjjas kostьn. Ok, kьz tarknitasнь seki pemyd seeljasьs
pulemjotjasьs! Ok, kьz gьmьstasнь vergalan vaņajjasьs sad-
mәм gьrьs әrudijejasьs!

Әtčьd, koš dьrji čorьda inmәma bronerojezdә sәkьd sna-
rad. Piškәdәma snaradьd obsivkasә da torpьrigjasnas orәdә-
ma kisә vojennәj masinistlьs, Ivan Mixajlәvičlьs.

Sešan Ivan Mixajlәvič oz masinistav. Sьlь loktә pensija,
olә karьn, ьzьd pi ordas. Pиьs tokarьn parovoznәj mašter-
skәjьn. A razjezdә' sija volьvlә gәštitнь čoj ordas, kodі mu-
nәma verәssajә karttujьvьsa mašter sajә. Emәs seeәm jәz,
kodjas šornitәнь, Ivan Mixajlәvičlьs-pә snaradьd avu sәmьn
kisә orәdәma, a eәe dojdәma i jursә. Sь vәsna-pә sija ņe-
una... no, oz roz sunь, mьj avu tьr vezәra, a siz.. aslьssama
kueәmkә.

No Petka da Vaška seeәm šornijaslь nәti ez eskьvнь. Ez
eskьvнь sь ponda, mьj Ivan Mixajlәvič vәli zev bur mort.
Sәmьn kuritә vәli sija vьvti una da šinkьmьs vәli tiralьstә,
kor sija vištavlis mьjkәj zev interesnәjәs — vaz vojas jьlьs,

şəküd vojnağas jylş, kızı belajjas zavoditisnı da kızı kras-
nájjas zavodıtışjassá pomalısın.

A tulşs kızı vıtıká drug pıstı. Vojjasın — sonıd
zer, lunjasın — jugıd sonđı. Lım slá adja, kızı vıj komak
pəş skəvərda vılın.

Bzəptısın sorjas, potlaşıs Lən ju vılın jı, puskırtcis berba,
voısın şad rakajas da skvoreçjas. I stavıs tajá kızı regıdja
kadən loı. Dasəd lun-na i vəlı tulş pıksəmşanış, a lım
nəti-nın ez kol da i nájts eə koşmıstıs tujjas vılş.

Ətşd, urok vərın, çelad kəsənı vəlı kotərtlın ju vılá,
vizədlın, jona-ə jamıs vaş. Ivan Mixajləviç nalı i suə:

— A mıj, çelad, on-ə kotərtlə ti Alosinoə? Mənym kolə
Jogor Mixajləviçlş zapıska mədədnı. Nuəj zapıskaşkəd eə
məşım doverennoşt. Sıjə karış mənym pensıja voştas dağ
taçə i vajas.

— Kotərtlam, — zev terba sııs Vaşka. — Mı zev adja
vetlam, zik kavalərıja moz.

— Mı tədam Jogortə, — soddıs Petka. — Sıjə jeseə pred-
şedətelın. Çelad slən eməş — Pasa da Masa. Mı kolan vo
nakəd vərə vetlim əmlz votnı. Mı zoğ naveruskaən votım,
a nalən səmın pıdəs jylas vəlı. İçətəş-na najə da pır mı
vərın votcisın.

— Vot, vot, sı ordə i kotərtləj, — sııs Ivan Mixajləviç.
— Mı şıkəd vazşa drugjas. Kor me broņevik vılın masi-
nistalı, Jogorıd tom-na seki vəlı, me dının sek kaçegarın
ızavlıs. Kor snaradıd pışkədis ovşıvkətə da kitə məşım
orədıs, seki mı ətləpnəş vəlım. Vzrıv vərəs me minut-məd-
na pəmətə vəlı. No, dumajta, estıs oləm. Dətınaıd abu-na
şuş. Masınasə pəstı oz təd, a kolı ətnas parovozın. Zugədas,
eşjıv leptas stav broņepojezdsə. Vərzədci me, kəsı masi-
nalı zadnej xod şetnı, koşış petkədnı. A sıjə kadnas ko-
mandırşan şıgal: „Polnıj vperod!“ Tojıstıs menə Jogor
pələsə, pakla çukər vılá, a açıs kızı şvıtças rıçaglan: „Jeşt
polnıj xod vperod!“ Me şımməs kuđı da dumajta: „No, pom
voıs broņevıklı“.

Pałalı, kızı — şııtəv. Koş poməşşəma. Vizədli — kızı
dərəmən kərtələma. A açıs Jogor paştəmkođ. Zoğnas kətə-

şəmə, vomdorjasıyş puzədəmə-koşməmə, jajas — sotçəm tujjas. Sulalə sıjə i dovjalə — vot-vot uşə.

Зоң кык ças-əd ətnas koşın masınaən veşkədlis. I kaçegar pıddı, i masinist pıddı, i mekəd peısər pıddı nok-şəmə.

Drəgnıtisnı şinkıjjasıyş Ivan Mixajləviçlən, lanıtis, kor-rədlıstis jurnas, vıtta jeseə mıjkə dum vılas uşı, lıvə çorıda mıjıyış-kə məvıystis. A çeləđ çəla sulaləny, vıççışəny, oz-ə mıjkə nəsta vıstav Ivan Mixajləviçıd. Şenzəny eəe Jogor vılə: sıjə veşig ez vəv şerpasvıvsa gerojjaskod, a so, zonmə, kueəm vələmal

Şerpas vıvsa gerojjas — ıybdəş, çuzəmjas nalən eapəş, kianıyş lıvə gərd zınamjajas, lıvə jugjalan savıajjas. A Pasaalən da Masalən vaıts vəli verinəş çuzəmə, çıtkırtəm veknıdık şınjasa, nəvızd tusaa mort. Novlıs sıjə prəstəj şəd dərəm da tasa şera kərka. Səmyın zev asnıra vəli: mıj dumıstas — vəças, on-ə ven sıjəsl

Ta jıyış çeləđ muzikjasıyş kıvlısnı dəj razjezdın jəzıyş ta jıyış tazi şornıtısnı.

Gızıs Ivan Mixajləviç zapıska, çelədlı şetıs mort ətı səçə-nən, med kınəmnyş ez şıııav tıjad, i mədədı. Vaška da Peška çegısnyş nər, seşsa aslanıyş kokjasə vəvıyş moz kuçkalıg tıfji gəñıtısnyş çoj nıyıd, ju saja, Alosınə.

3.

Vəla tıjad Alosınəz — əktıyş kilometr, a veşkıd tıjad — səmyın vıt.

Lən ju dorşan zavodıtçə eəkıd pemıd vər. Sılən pom nı pıdəs avı, zev ıləz mınə. Sıjə vərəs eməş tıjas, kəni olənyş gıyış mıça, vesaləm ırgən kod gıçjas. No çeləđ setçə ez vetıvıvınyş: ılyı dəj nırjas eməş, vovnyş zev koknı. A əmı-zıd, eakıd, ərəskııd mıjda sıjə vərəs! Zıvıd da krut şon pıdəsıjastı nırşan pışjə Lən ju, a çım gərd şoj vuzədəjasas pozjasın olənyş çıkışjas. Kustjas pəvşın zevşəşənyş jozjas, kəçjas da seəəm mıkəd peməşjas, kodjas nəkodıyş nəkueəm lok oz vəçnyş. A ılyşzıyş, tıjas sajsıyş, Şınavka ju jıvjasıyş, kıtçə təvınas muzikjas vetıvıvınyş sortovka vər pərədnyş, az-zıvıləməəş kəjınjasəs, a ətçıd voçaaşləməəş i pərıyş oskəd.

So kueəm təđçana vər paşkıda voışıstçəmə Peška da Vaška olanınjasın! Tajə, kıtı gaza da kıtı gəztəm, vərədış,

мылк вьвшаң мылк вьлэ çeççалиг тырји, сорјас vomән, posјas вьvти звоја kotәrtиснь веşkьd тujәd çeлад.

Кәни трәраьс вәли петә mir тuj вьлә, әти километра сажьн Аłosиношаң, seni sulalis хутор озьг музиклән — Даңил Jogorjeвиçлән.

Каскьс музәм çeлад setçә сувтиснь јукмәсшьс ва јуьстнь. Даңил Jogorjeвиç buree секи para вәвсә assьс вәли јукталә. Sija јualis çeладьс, кьтьс најә да мыјла munәнь Аłosиноас. Çeлад okota pьpьс vištalisнь кьтьс најә да кueәм mogән munәнь Аłosиноә Jogor Mixajләвиç dinә.

Најә кәт еškә i дьрзьк-на сорңитиснь Даңил Jogorjeвиçкәd, okota вәли прамәјзька vizәдльнь seeәм inort вьлас, kodәs јәз суәнь кулакән, да drug azzиснь Даңил Jogorjeвиç dinә loктьс Аłosинosa kujim kreštанинәс, а на вәpьс zumьстçәм skәр çузәma Jermolajәs. Sija-әd i svaçәdlis Vaškaәs peәr-nad. Мыјән казалиснь çeлад Jermolajтә, зев әdjә vesјиснь јукмәс dorьс да гәңеç kotәrtиснь Аłosиноә. Ez i тәдльнь, voisнь Аłosинosa plәсеад вьлә, кьтçә вәли çukәrtçәmaәs зев una јәз кueәмкә sobранije вьлә, буракә.

Çeлад сувтльтәг kotәrtиснь vozә, вәләшт помас, а вәг gortas munигән suisнь тәdmavнь, мыјла сь мыдта јәзьс да мыј најә dumьстәmaәs вәçнь.

Jogor kerka dorъš Vaška da Peška azzisnъ sьlъš çeladъš — Pasaas da Masaas. Najә — kvajt arәsa dvәjnikjas, zik mädamädъš kodәš i lәšalәnъ vәli jona. Najә vәli vorsәnъ: Paska volalә kueәmkә çagjas, a Masa naыš lъa vьlъn vәçә mьjkә kerka nišә jukmәs kodәs. Açъs voыš çeladlъ vьstalis, tajә-pә abu kerka ñi jukmәs, a pervoj-pә vәli traktor, a әni loә aeroplan.

— Ek ti! — suis Vaška aeroplansә ñernas tuvkedig tьrji. — Ok ti, jәj jәz! Çagjъš әmәj aeroplansә vәçlәnъ? Siјәs vәçәnъ zik mädtorjъš. A kәni-nә tijan vatnъd?

— Bať sobranije vьlә munis, — ñumjaligtьr suis Paska.

— Siјә sobranije vьlә munis, — keļьdlәz šinjassә senzana çelad vьlә çәvtlg moz sodtьstis Masa.

— Siјә munis, a gortьn sәmьn әtnas pәçә, kujlә paççә-гьп da vidçә, — suis Paska.

— A pәçә kujlә da vidçә, — vara vәrvьvšәnъš sodtis Masa. — Bať munigәn vidçis-zә. Med-pә te mu pьrъš munan aslad kolhozәn.

Masa polig tьrji vizәdlis kerkalan, kәni vәli lok pәçъš, kodlъ kolә vәli vatlәn mu pьr munәmъš.

— Oz mu pьrъd mun, — lañtәdә-burәdә Vaška. — Kъzi-nә siјә vermas mu pьrъš munnъ? Noko, zьmnit muas koknad, te, Paska, eәe zьmnit. Da jonъka zьmәdә! Enә-әd vәjә? A noko jonъka zьmәdә!

Ñinәm gәgәrvotәm Paska da Maska zev ziļa kaskьtәz-nъš zьmәdisnъ, a çelad zev ñimkodәšisnъ, mьj udajççis jәjjastә pәrjәstnъ, sešša mädәdçisnъ plәsead vьlә, kәni mu-nә-ñin vәli sobraniješ.

— Vot kolәkә i dәla, — suis Peška, çukәrtçәm jәz pәv-stas ñedьr toļlašьstәm vәгьп.

— Da, interesnәj dәlәjas, — säglašitçis Vaška. Açъš puk-šis šir duka kьz ker pom vьlә da perjis zepъšъš sәçәnsә.

— Te-nә kьtçә, Vaška, voslin?

— Junъ kotәrtli. Mьjnә tajә taәәma sьzәmaәš muzikja-sъš? Toļkә i kьlә: kolhoz da kolhoz. Әtijas vidәnъ kolhoz-sә, mukәdъš suәnъ, kolhoztag-pә ñekъz oz poz ovnъ. De-ťinkajas-әd eәe voštçьlәnъ-i. Tәdan Fedka Galkinәs? No, sera-taj...

— Тәдә.

— No vot. Junь kotәrtligән me азьли, кьзи сижә киеәм-кә гәрд дөтінкәкәд тьскашис. Гәрдьс петис кьшаңкә да гәрдәдис: „Федка колхоз — порш ыра туз“. Федкаьд скәрмис seeәм нимтьшәмсьд дај pansis nalән кош. Ме-ңин тенә вәли гәрдәнь кәсјә, мед, миша визәдлан, кьзи најә кошаşәнь. Ladнә, киеәмкә гәрва рәчә зозәгјасәс вәли вәтлә, ңәрнас svaçәdis кькнәнньсә да рьсјиснь әтарә-мәдарә.

Seşsa Vaşka vizәdlis sonди vьлә да suis:

— Şor-әd-ңin, Petka. Vaj-zә munam да şetam zapiskatә. Taztә-әd voj suas mijanәs. Med eşkә gortаньм ez vidнь.

Jәz pәvstti toјlaşig тьрји рискәс çәлад matьştçisнь кер çukәр dorә. Seni рьзан saјьп пукалис Jogor Mixajlәviç.

Karsa mort кер çukәр vьлә kajәмән viştavlis, мьјла kolә рьрнь kolhozә. A Jogor Mixajlәviç мьјкә zev şәләмшаңьс vaskәdis сь dorә kopьrtçәм şәlsәvetsa кьк şlenь. Najә dovјәdlisнь јurnаньс, a Jogor, burakә, skәrmәma, skәр çu-zәмән vaskәdis мьјкә nalь, јanәdis најәс.

Kor tazdьşana çuzәma şәlsәvetsa şlenjas vesјisнь Jogor dorьş, çәлад кьv sutәg şujisнь сьль kias zapiskatә да dove-rennoştә.

Jogor paşkәdis bumagasә да ez-na udit lьddьnьс, кер çukәр vьлә kajis vьl viştalьş. Sijә mortсә çәлад азьлиснь tatçә loktiganьс Daniл Jogorjeviç xutor dorьş.

Sijә mortьс viştavlis, kolhoz-pә, dert, sijә vьltor i әtrьrјә-pә stavль kolhozә şujсьнь ңinәmla. Gizşisнь-pә әni das ovmәs, no i med uzalasнь. Nalән-kә мәдәs dәlәьс vura munнь, seki-i mukәdlь oz lo şor kolhozad рьрнь, a dәlә-kә loә — ңinәmla setçә şujсьнь, kolә uzavнь vaz nogән.

Şornitis dьr. Jogor Mixajlәviç şornitig kostиьсь рьr kutis zapiskasә kias, lьddьtәg. Çitkьrtәma vekнidik skәр şinjassә да şuşa vizәdә кьvзьş kreştana çuzәmјas vьлә.

— Podkulaçnik, — skәrьş suis sijә, açьс zapiskasә ңam-ralә.

Vaşka povzis, med eşkә Jogor dađ ez-zә koşav vuma-gajastә lьddьtәgьс да traknitis soskәdьс.

— Jogor dađ, lьddь, pәzalujsta. Mijanль-әd gortә ko-tәrtнь kolә.

Jogor zev әdjә lьddis zapiskasә да suis çәladь, stavсә-pә vәçә. Karә-pә muna vezon мьştи, a muntәz-pә ңepre-

Sizkə-əd vit ças-ñin. Sizkə, Vaşkalən vaṭs turunviz plagsə gartıstəma da p̄rə-ñin gortas, a mam̄s k̄skə-ñin paçs̄s p̄s s̄d t̄ra ḡrñiç.

Gort̄n vara-zə pañsis şorñi kolhoz j̄l̄ş. Zavodit̄cis so m̄jşan. Mam̄s Vaşkalən vo gəgər-ñin çəzəma şəm, kəşjəma Dañil Jogorjeviçl̄ş kukañ çəvñ. A əni pondis k̄vş̄ñ, kolhozə-pə kutasñ voşt̄ñ səm̄n seeəmjasəs, kodi p̄rtəz̄s oz vuzav-ñi, oz paçk̄ skətsə. Mam̄ v̄dən povzəma: Dañil Jogorjeviç̄d-pə kolхозas p̄rigən eəe setçə şetas i kukañsə. A məd seeəm bur kukañ̄d oz-ñin şur.

No vaṭs Vaşkalən vəli təlka mort, v̄dlun l̄dd̄v̄lis „Gudok“ ñima gazet. Sijə vəli unator gəgərvoə.

Sijə şerəktis mam̄ şorñi v̄lə. Kulak Dañil Jogorjeviçtə-pə matə kolhoz dinas oz poz şivədñ kət kukañən, kət kukañtəg. Kolhozjassə-pə sijən i ləşədəñ, med̄m pozis ovñ kulakjastəg. Kor-pə kolhozə p̄ras stav vələşt̄s, seki-pə Dañil Jogorjeviçjas̄dl̄, mel̄nik Petuñinjas̄dl̄ da Şemen Zagrevinjas̄dl̄ voas p̄m, paşmunasñ-pə nalən kulackəj ov̄məsjasñs.

Setçə mam̄s kazt̄stis, k̄zi kolan vo Dañil Jogorjeviçl̄ş ñañ votsə so vet̄m̄n pud çintisñ. Muzikjas-pə v̄dsən s̄b̄ş poləñ daj kət m̄j voşt, a p̄r sizi lol̄v̄lə, k̄zi s̄b̄ kolə. Mam̄ polə vəli—med-pə kolhoz̄d kulackəj ov̄məsjas dorş̄d reḡd̄z̄k ez kiş̄s. Alosino-pə—grezd pem̄d, gəgər v̄r da ñur, kolhoz̄n uzavñ velədç̄ñ nekodl̄ş i otsəg viçç̄sñ nekodşan.

Baṭ gərdədlis da suis: vota çelə̄d-pə sijə—zev pem̄d çelə. Pozə veşk̄da sun̄—Dañil Jogorjeviç̄d seki praməja i kokornitəma kodjasəs-kə. No da-əd atç̄d udajt̄cis, a məd̄ş vermas-i zəmd̄ñ—seki oz-ñin prəştit̄ñ. Vidis jona eəe i sekşa şeļsəvetsə vəlv̄njasəs, kodjas setçisñ kulakl̄ vəv̄jədl̄ñ. Əni-kə, Jogor Mixajl̄viç predşedatəliligən, dert seeəm şmek̄d ez-zə eşkə lo.

Baṭ-mam̄ venzig kosti Vaşka şojis k̄k tor jaj, t̄relka s̄d, da v̄ttə t̄dl̄təg şujis vomas povodnəj ыз̄d sakar kusək. Sakarsə mam̄s vajl̄v̄lis p̄zan v̄las vaṭs̄l̄, sijə raçejtə vəli əvəd vəras stəkan-məd eaj j̄v̄st̄ñ.

Mamъs tojъstis Vaškaas pъzan sajъs. Vaška nikъstis da kajis paččarъ gъrd kaņ—Ivan Ivanovič dina. Regъd sešsa vugъrtis.

Sešsa vôtan-li, vemăsan-li, a sâmьn kazitčis Vaškaly, vьt-tъ vabъs vištavlis kueamkъ vьl zavodjas jъlyš, kueamkъ strъjbajas jъlyš da kueamkъ jъz jъlyš, kodjas vetlêdlônъ văr-jasêd, šonjasêd da mьjkъ koršônъ. A mam vьttъ vek sen-zis, vek ez eskъ.

Sešsa, kor mamъs kьskis sijъs paččarъsъs, pərçčêdis da vod-têdis lezanka vьlê, seki-nin Vaška zvьl vôtasis. Vьttъ vărьn êzjъ una vi, i vьttъ Lêņ ju kuza kvьtъ ьzъd paroxod, a sijъ paroxodnas vьttъ kvьtônъ Vaška da Pețka ьli gaza mujasê.

4

Lun vit mьštî Aļosinoê vetlêm vărьn kьk drug êvêdaj-tьstisnъ da gušъnikъn mêdêdčisnъ Lêņ ju dorê vizêdlônъ, ez-ê sed najê nьretkaê çeri.

Voisnъ vajtāninê, dьr sarkjêdlisnъ va pьdêssê „koska-êņ“, mêd nogъn-kê sunъ, krukьltêm kærttuvjasъs vêçêm içêt jakêrъn. Murtsa i veçevasê ez orêdnъ, „koskaъs“ krukasъs kueamkê kokorê-da. Kьskisnъ beregъ nьretka pьdđi sâmьn duka, va pьekьn vьdmъs, turun çukêr.

— Tajê Šergej nuis,—vêrdêm gêlêsan sьșis Vaška.— Me-taj suli tenъd, miša, kьjêdas. Kьjêdêma i em. Suli-taj me tenъd, vaj, miša, mêdlê çêvtam, a te en kvьzъ.

— Da-êd tajê i em mêd mestasъ, —skêrmis Pețka.— Te-êd ačъd tajê mestasê i vărjin, a êni stavsê me vьlê vo-zêdan. Da en ņargъ. Mênьm i asьm zaļ da ogta vêrd.

Vaška lantis ņedьr kezlê.

A Pețka suis:

— Pomņitan, Aļosinoad vetligъn Šergejtъ sotçêm dub dorъd azьylim? Lok vetlam da setъs koršam. Gaskê, sьlân nьretkaъs sedas. Sijê mijanlъs gušalis, a mi sьlъs. Munam, Vaška. Da te en ņargъ, miša. Ešêam ьzъd da jon ačъd, a ņargan. Metaj-nê ņekor og. Pomņitan, korkê menъm kô-kêš kujim maļazi êtrъrjê çuskisnъ da i seki eg vêrdzъv.

— En-taj! —nuskьstis Vaška,—seeama-taj vêrdzin, me povzi-da, vešig oz tьra çumanês kišъ uškêdi.

— Eg-zê-nin. Bêrdônъ —sijê, kor šinva kišsê. A me prês-ta gorêdi, povzi-da. Sešsa-êd kueama dojmis. Êti zduk gor-

z̄bsti daj dugdi. Nekueəm vara v̄ərdəm, ni ɲargəm ɛz v̄əv
menam. Kotərtam, Vaška!

Sotçəm dub dorə voəm v̄əryn k̄yk drug d̄yr gurjisn̄y
ju p̄ydəssə.

Muztəz, ɲajç̄əbtəz nok̄sisn̄y ç̄elad veşsərə. Ni aslan̄s, ni
Şergejlən̄ ɲretka nal̄y ez şur.

Zuḡyl p̄rȳş p̄uksisn̄y ɲajə m̄ylk v̄ylə, zorzal̄s̄ verba
kust ulə. Şorɲit̄stəm v̄əryn suisn̄y askişaŋ-zə zavodit̄n̄y zev
şuşa k̄bjəd̄n̄y Şergej v̄ərsa da t̄admavn̄y, k̄ytçə sijə v̄əjtas
k̄ykn̄an ɲretkasə.

Drug k̄ylis kodl̄ənkə kok̄s̄y. Ç̄elad p̄rȳş-p̄yr-zə lantisn̄y
da zev şuşa zumḡəsisn̄y kustjas p̄əvstə.

No tajə ez v̄əv Şergej. Poda tujəd Alosinosan̄ termaş-
təg lokt̄ən̄y v̄əli k̄yk kreştan̄in. Ətīs̄—tədtəm, abu, burakə,
tatçəs, a m̄əd̄s̄—Şerapim dad, Alosinosa gəlīnik muzik.
Soḡys̄ v̄əvti-ɲin v̄əli raçejtə sijəs. To v̄əlyd s̄ylən kuləma,
to şutə v̄əvjas talaləmaəs, to saraj vevt̄yd uşəma da porş
pisə da zozəgsə viəma. M̄yjkə da m̄yjkə v̄əv vo-ɲin s̄ykəd
pakəşt loə.

V̄əli sijə zev zil, uzaç mort, səm̄yn sudtəm da v̄əvti
pol̄s̄.

Şerapim dad̄ nuə v̄əli Vaška vat̄ly v̄əralan sapəg goz, dəm-
ləma k̄yk sajt̄s̄.

K̄ykn̄an muzik̄ys̄ munə̄n̄y da k̄ylə vidə̄n̄y Daɲil Jogor-
jeviçəs. Vidis jon̄z̄ykasə tədtəm mort̄s̄, a Şerapim dad̄ sə-
m̄yn k̄əvzə da dakajtə.

Ç̄elad ez praməja gəgərvon̄y, m̄ȳj̄s̄ vidə̄n̄y Daɲil Jegor-
jeviçəs. B̄yt̄tə-taj kueəmkə muzik̄l̄ys̄ Jogorjeviç̄ys̄ dontəm-
don̄ys̄ m̄yjkə ɲəvəma, s̄y p̄ȳddi muzik̄l̄ys̄ k̄əşj̄s̄əma uzən
šet̄n̄y kujim mesək zər. Kor muzik̄yd loktəma, Daɲil Jogor-
jeviç seeəm don koras zər v̄ylad, kueəm i kar̄yn vazar̄yn oz
ov̄ly. Şuəma, tajə-pə don̄yd eea-na, arlav̄yl̄ys̄-pə k̄yk p̄əv
sodas.

Muzik̄jas munəm v̄əryn ç̄elad v̄əv petisn̄y kustjas p̄əvst-
s̄y da p̄uksisn̄y son̄dia vez m̄ylk v̄ylə. R̄ytja veştas-ɲin.
Juşaŋ əvt̄ystis k̄əz̄yd ul̄ s̄ynədən. K̄ylis k̄əklən k̄əkəm. A
uvtasm̄ys̄ gərd son̄di jugərijas̄yn-çukərijasən maş̄t̄s̄isn̄y pos-
ni bus kod̄ tuvsov ç̄əvjas.

Drug aləj k̄ymərijas̄ sajt̄s̄ k̄ylis p̄ervoj oməla, zev asl̄ys̄-
s̄ama małazijaslən kod̄ ɛzgəm s̄y.

Seṣṣa vьttə ƚeestcis gəgrəs kьz kьmərьs, juḡnitis jene-
zьn ezьs čut. Sijə ƚьr ьzdis. So sьlən tədčənь-ŋin kьk goz
sevgədəm bordjьs... Seṣṣa so drug vьttə əzjisnь bordjas
ulas vit roma kozuvjas...

Мьссьсис ьзд да миҫа аероплан. Sijə, (uвəj) ƚarovoz
dorьs ədjəzьk təvzis, no zev ƚavnəja da koknida levis, kьz

vьttəkə varьs. Gaza mo or sьlən miҫaa təvzьstis aeroplan
remьd vər vьvti, razjezd vьvti, Ləŋ ju veṣtti da čeləd jurjas
veṣtti.

— Ылəzə levzis? — ƚəzjənik suьstis Peṭka da ṣinsə ves-
təvtəg vizədис eвьs aeroplan vьlə.

— Ыli mujasə! — soddis Vaṣka, — sьlь dum vьlas uṣi ƚeva-
zənja vətaləm miҫa vət. — Aeroplanjasьd ƚьr Ыli muə le-
vzənь. Matiad-nə mьj? Matiad i vən vьlьn ƚozas. Aeroplan-

asūd — ыи муә vetlәнъ. Peṭka, kor mi tekəd vьdmam, ыи муә-zә munam. Seni karjas emәş, gьrьş zavodjas da vak-zaljas. A mi anьn abu.

— Mijan abu, — sәglaşıṭcis Peṭka. — Mijan sәmьn әti razjezd da Alosino şikt, seşsa i ңinәm...

Ḷeḷad lantisnъ. Seşsa senzig ṭrji leptisnъ jurnьsә vьlьş aeroplan zurgәm vьlә. Zurgәm pьr әdzis. Vьna stalnәj le-vaş vәр kutis loknъ pьr uvlaң letçig ṭrji. So ṭьdalән-ңin posnidik kәṭesajas da sondi vozьn zirdalan ju dьd disks propeljertән.

Вьṭṭә vorsә, masina dorovṭçьlis sujga bord vьlas pәlәst-çәmән. bergәdçis, seşsa kьmьnьş-kә kьeovtis vәр veştti, Lәn ju vьvti, vizjas vьvti, senzьş deṭinkajas jurjas veştti.

— A te... a te suan, sәmьn ыlә, — mьeaslәmән suis Peṭ-an-nә li mu-zә?

Masina vara kaçәdçis vьvlaң. Seşsa zikәz vosi, sәmьn gezәdika ṭьdovṭçьlas alәj rәma kьz kьmәrjas kostti.

„Mьjla-nә tajә mijan veşṭьn bergalis?“ mәvpalisnъ çe-lәd. Aşnъs ṭәrmaşәmән munisnъ razjezdә, med eşkә әdjәzьk vişṭavnъ азьlәmtor jьlьş.

Jona mәvpaligad, mьjla volis aeroplanьs, da mьj sijә ṭaṭş kьjәdis, çeḷad ez i kьvльnъ vәрvьlьş lьjәm sьsә.

Gortә loktis Vaşka da suis-na Şerapim daдәs, eajәn vәli samәj juktalәнъ.

Şerapim daд vişṭavlis Alosinosa deḷәjas jьlьş. Kolхозas pьrәma şikt зьнjьs. Mәd зьнjьs-pә viççьsә, mьj loә vozә. Pьrәma eәe i Şerapim stav ovмәsnas. Çukәrtәmaәş pajevәj vzos da kujim şurs şәm Traktorocentr akcijajas vьlә. A kәznъs tavo ṭulьs vьdән-na kutasnъ aslanьs mu vьlә, әti mestәşьs kolhozьsь musә abu-na vundәma-da.

Uditisnъ sәmьn juknъ viz Lәn ju sujga beregьş. Da i seni ez stavьs luçki lo. Petuңin meṭniklән pişṭәma prudjas pomәdьs da stav vaş munәma sujga beregsә voşṭlьtәg — ojdльtәg. A turunьs seni bur ovlә sәmьn ojdләm vәрьn. Siz-kә tavo omәl loә.

— Petuңinlән pişti? — mәdьş jualis Vaşkalән vaṭşs. — Mьjla-nә vozsә ez pişṭьv?

— A kod tәdas? — voça suis Şerapim daд. — Gaskә va-ş pişkәdis, a gaskә i mәdtor mьjkә.

— Zuḷik sijә Petuңinьd, - suis vaṭ. — Sijә da Daңil Jo-

gorjevičyd da Zagreviņyd—stavņys aṭi kompanije. No mьj, jona najə skəraləņь?

— Da kьz sunь,— paņyd suis zumьstčəm řerapim dād. — Daņil—sijə vetlə, vьttə sьəz oz i kasajtčь. Tijan-pə dēlə, suə. Koləkə—kolhozə, koləkə—sovhozə. Mem-pə sečsəz dēlə avu. A Petuņiņyd, melņikyd, sijə skərməma. Kəṭ i oz petkədlь, a tədcə skərməmьs. Əd sьlən vizzьs kolhozьd-ly-zə petis. A kueəm bur vəli! No, a Zagrevin? Ačьd-əd tədan Zagrevintə. Sьlən vek řmek da řeram. Nevažən postə vьlə plakatjās da lozungjās voəmaəř. Bočarov stəřəz munas najəs řikt kuza řasjədlьņь. Kodəs zavorə, kodəs řtenə řaskas. Voas Zagrevin kerka dorə daj dumьstas—řaskьņь aļi avu? Med eřkə ez kut piņəřņь. A Zagreviņyd pe-təma vorota sajas da řeralə: „Mьj-nə on řaskь? Ok te, kolhozņəj vaska! Mukədlь prazņik, a mem-nə prəstəj lun aļi mьj“? Seřša vořtas kьk medьzьd plakatsə daj əsədəs.

— No, a Jogor Mixajləvič kьzi? — jualis vaṭ.

— Jogor Mixajləvič krepyd mort, — vestьstis tьrtəm stə-kansə řerapim dād. — Səmьņ lokəs sь jьļьř mьjkə kutisņь řornitņь.

— Mьj-nə řornitəņь?

— Korkə-taj sijə kьk votə vetlədlis, vьttə-pə sijəs seki lok dēləjasьř kьtьřkə vətləmaəř. Murtsa-pə sudə avu řurə-ma. Mьjkə sьkəd vələma, zugřьləma-li mьj-li?

— Prəstəj sərəm, — zev zvьļьř suis Vəřkalən vaṭьs.

— Me čajta-da sərəm-zə. A nəstə řornitəņь, — řerapim dād kəsəjtčьlis Vəřka vьlə da mamьs vьlə, — vьttə-pə ka-řēņ sьlən etijə em... no, nevesta-li, mьj-li, — mьeəřləm vəřņ sədtis sijə.

— No, mьj-nə nevesta-kə? Med gətrařas. Sijə dəveč, Paskalь da Maskalь kəṭ mam loə.

— Karsəyd-əd, — numdis řerapim dād, — vəřьņə kəņkə-li mьj-li. Sьļь ozьr kolə, a Jogorlən ьzьdə zaləvaņņə? No, me muna seřša, — čečcis řerapim dād. — Pařivə, jona i gəřiti.

— Gaskə uzan-da? — suisņь sьļь. Vizəd, kueəm pemьd ьvļəbьs. Blalan vərtiьd munigən.

— Og ьlav. Tajə trəpəədьd kьzəd voņņ partizanjaskəd, ok, jona vetlədlьvlim! — Seřša puktis juras pařkьd dorjasa kiřšəņi izas řlapasə, vizədlis əsiņə da sədtis, — kozulьs mьj-da jenezas, daj təļьř regьd petas — jugьd loə.

Vojjas vėlinь ьrkьdəš-na, Vaška voštis vaz vatnəj eskn-sə, kiššəm ьzku tulup da petis uzнь sarajə.

Рьтəшањс-na najə Peťkakəd suisнь vozьк asьvnas çeç-сьнь da munнь çeri kьjnь ңizulən. Peťka kəsjis lokнь Vaškaəs sadmədнь.

Kor Vaška sadmis, šor-ңin vėli, ças əkmьs kьmьn, a Peťka vek-na ez vəv. Tьdalə, sьlən eəe uzšəma.

Vaška šojьstis zaritəm kartupel, šujis zeptas ңaņtor da kotərtis Peťka ordə. Jona i kəsjis vidнь dьr uzьšən da lo-dьrən.

Vois Peťka ordə, a sijə avu. Petis Vaška pes vizan sa-rajəs — vugьr sajтjas eməš. Səmьn najə ez vəvнь aslanьs mestənəš — peļəсьn, a tupļaśisнь saraj səras, vьtтə kodkə kvatitləma najəs da zev termašəmən kьz-šurə sьvьtəma.

Petis Vaška uličə, juavнь çelədlьš, ez-ə azьvнь Peťkaəs.

Ьvlaьn paњьdəšis sьь səmьn ңoļ arəsa Pavļik Priprьgin. Sijə vėli mьrdən pukšə veržəmən Kudlax ңima ьзьd, gərd pon vьlə. Tolкə uđitas kaskig-poskig tьrji leptьнь koksə Kudlax vьlə, pon bergədças, vodas vьvļaņ kьпəmən da dь-siņika vəznas əvtigtьrji tojьstas Pavļikəs aslas mištəm paš-kьd lapajasnas.

Pavļik ңinəm ez vermь vištavnь Peťka jьlьš, avu azьv-ləma, səmьn eəktis otsavnь pukšьнь sьь Kudlax vьlə.

Vaška vьtтə ez i kьvль. Əti dum vėli sьlən—kьtçə ver-mis lonь Peťka? Məvpalig tьrji mədədçis vozə da zurašis Ivan Mixajləviç vьlə. Sijə vėli pukalə əsiņ ulas da ьddə gazet.

Peťkaəs Ivan Mixajləviç avu-zə azьyləma. Vaškaəs sog voštis da pukšis orççən Ivan Mixajləviçkəd.

— Mьj jьlьš-nə te, Ivan Mixajləviç, ьddan? — јualis Vaška. Açьs peļpom vьvtiьs ziļə vizədlьнь gazetas. — ьd-çan, a açьd ңumjalan. Tьdalə, mьjkə teškodtor gizəmaəš?

— Mijan mestajas jьlьš ьddə. Tatçə, zonmə, gizəma, mьj mijan razjezd dinə kəsjəнь strəitнь zavod. Ъзьd zavod. Šojьš pondasнь perjьнь alluminij — metall seeəm em. Ozьr-pə, gizəнь, mijan mestajasњьm tajə alluminijnas. A mi olam da dumajtam šojən. So tenьd i šoj.

Mьjən kьlis Vaška ta jьlьš, pьr-zə çeççьstis, medьm ko-

tərtն Petka dorə da vištavn̄ taeəm divə jv̄şs̄. Seşsa dum v̄las uşi, m̄j Petkaɔd k̄tçəkə vosəma da vər pukşis, i mədis juaşn̄ Ivan Mixajl̄viçl̄ş, k̄zi kutasn̄ strəitn̄, kueəm-z̄k mestaɔn, zuz̄dəş-ə loən̄ trubajas̄s.

K̄tçə pondasn̄ strəitn̄, sijəs Ivan Mixajl̄viç açs̄-na v̄li oz təd, a trubajas̄ j̄l̄ş vištalis, najə-pə zik oz lon̄. Zavod̄s-pə kutas izavn̄ elektr̄cestvo v̄nən. Kəs̄jən̄-pə Ləɔ ju vomən poməd vəçn̄ da suvtədavn̄ juas turv̄inajas. Najə va liçkəmşs̄ pondasn̄ aşn̄s vergavn̄ da eəe vergəd-l̄n̄ i d̄inamomasinajassə. A d̄inamojassən̄s pondas mun̄n̄ sutugajas kuza elektr̄içeskəj tok.

Çujmis Vaşka, Ləɔ ju roeəm jv̄şd̄ k̄lis-da. Zev ter̄v̄ba çəççs̄tis — kəs̄jis kotərtn̄ da vara dum v̄las uşi Petkalən vosəms̄. Jona i skərmis s̄ v̄lə.

— Jəj-zə-ɔin! Tani so kueəm divəjas, a sijə slajççə! Seşsa uliç rom̄ş Vaşka kazalis içət̄ik zvoj n̄lkaəs — Valka Şarapovaəs. Sijə v̄li çəççalə kokpəv̄ j̄las jukməs gəgər. Vaşka kəs̄jis mun̄n̄ da juavn̄ s̄l̄ş, ez-ə az̄zv̄ Petkaəs da Ivan Mixajl̄viç kutis sijəs.

— Ti-nə, çelad, kor Ałosinoad kotərtlin̄n̄d? Subətəə ali pekniçə?

— Subətəə, — dum v̄las uşi Vaşkal̄. — Subətəə, mijan jeseə p̄v̄şan seki v̄li.

— Subətəə. Siz-kə, vezon-ɔin koli. M̄j-nə tajə Jogor̄ş me ordə oz vol̄?

— Jogor̄ş? Da-əd sijə, Ivan Mixajl̄viç, vurakə, tər̄t-na karad munəma. Mijan̄n̄ r̄tnas Ałosinosa Şerapim dad eaj juis da viştalə v̄li, Jogor-pə munis.

— M̄jnə eškə sijə ez p̄rav? — Dəzməm p̄r̄ş suis Ivan Mixajl̄viç. — Kəs̄jis p̄ravn̄, a ez i p̄rav. A me v̄li kəs̄ja eəkt̄n̄ s̄l̄ş karşs̄ kałlan̄ n̄v̄n̄.

Ivan Mixajl̄viç voştis gazetsə da p̄ris gortas, a Vaşka mədədçis Valka d̄inə Petka j̄l̄ş juaşn̄. Açs̄ tər̄t-na Valkaəs m̄j̄ş-kə jona kod̄ klopedis da sijə zikəz vuni. Sijən̄ i çujmis Vaşka, kor Valka ɔl̄şan̄-na m̄çç̄lis k̄vsə da m̄j v̄n̄şs̄ kutis kotərtn̄ gortlan̄s.

A Petka ez ɔln̄ vəv.

Vaşka vetl̄dlig kosti da dumajtig kosti, k̄tçə vosi jor-

тѣс, Петка pukalis kustjas pəvstьn. Tolka i vičьsə vəli, kor Vaška munas gortas.

Petkakəd tajə asьvnas loi zev asьsьsama slučaj, pəzaluј, pozə sunь loktor. Sь vəсна sijə ez okotit panьdasнь Vaškakəd.

Sadmis Petka talun voz. Boštis vugьrsajtjas da mədəd-
cis sadmədнь Vaškaəs. Murtsa uditis jursə mьčьsнь kalitkaьs,
azis Šergeјs.

Тьдалə, Šergeј vəli munə čeri kьjnь. Kьјədəmtə oz čajt-
da, munə jərjas pələn kərt koskaьsьsь večevasə sьrkјədlig tьrji.

Petka kosavlis vər, sьvьtis saraj zozə vugьrsajtjassə da
kotərən Šergeј vərša. A Šergeј munə as vəčəm pu pələnən
gazaа vorsig tьrji. Petkaly sijə i kolə: pozə munнь vorsəm
sь kuzaьs ьlitizьk, med oz kazav Šergeјd da oz nəjt.

Asьls gaza da sondia. Bьdlaьn potə kor. Suk vьdən
čepəsjəma muьs vez turun. Əvtə ьsvaən da zarava dukən. Pas-
kьr vizov vad zorizjas vьln goraa sьləнь-ьzgəнь kəгьm kor-
sьs małazijas.

Vičьsьigtьr, koknidika tuvčalə Vaška veknidik, čukьləs
trəpa vьvti. Asьs zev nimkod: əti-kə, asьls zev gaza, məd-
kə, vьvti ləšьda udajtčis kьјədнь Šergeјs.

Časьn kьmьn mьštі matьstčisнь Lən ju dorə. Seti Lən
juьs zev krut čukьlən vəli bergədčə šonjaslan.

„Blə munə... najan“, — dumьstis Petka. Ačьs vozьvьv nim-
kodəšə, kьzi najə Vaškakəd voštasнь „koska“ da munasнь
ju dorə čeri kьjnь. Assьnьs i Šergeјlьs eəe kьjasнь. Sešsa
nьretkajassə čəvtasнь mədlaə, seeəminə, med Šergeјlь nem-
nas oz šur.

Drug vorsəm ez kut kьvнь. Petka ədzədіs munəmsə.
Koli minut-məd — vara ninəm oz kьv.

Petka povzis. Vičьsьig moz koknidika kutis kotərtнь.
Vois čukьl dorə. Mьčьcis jursə kustjas saјьs — abu Šergeјd.

Sek Petkaly dum vьlas uši, mьj vərəzьk-nin koli ičətik
trəpa. Sijə nuədə setčə, kəni Pilip sor usə Lən juə. Kosis
setčə — vara abu.

Jona ašsə i vidis sešsa Petka oməla kьјədəmsьs. Senzə
eəe, kьtčə vermis lonь Šergeјs. Sešsa vara dum vьlas uši,
mьj neuna vьlnьzьk Pilip sor pələn em ңeьzьd prud.

Kət Petka i ez kьvьlv, mьj setьs kьјəнь čeri, mədədčis
setčə. Kod tədas Šergeјdльs, seeəm najanьdльs, gaskə, i seš
mьjkə sьlь šurə-da.

Prudyd-taj abu zik matyn vələma.

İçət, stavnas zorzalə nıjtən, lagusajəs kınzi, dert, nınəm sen ez vermь lonь. Şergejyd i tani ez vəv.

Petka matystcis Pilip sor dorə da juystis vıvti kəzbd vasə. Şojçsytəg kьkьş nьlystnь on vermь, seeəm kəzbd. Juystəm vərən kəsje vəli munnь gortas.

Vaşka, kənkə, sadmis-nin. On-kə vištav, mьjla ez sad-məd, ləgasas. Vištalan-kə — şeravnь pondas:

— Ok te, abu i verməmyd kьjədnь. Me-kə eşkə... Meş-kə eşkə... da siz vozə.

Drug Petka azzis seeəmtor, mьj sьlən stavьs vuni: Şergej-i, nьretka-i, Vaşka-i — zik stavьs.

Veşkd vьvşə, metr şo sajšş kьmьn, kustjas sajšş, mьş-çьsis joş jьla brezent çom (palatka). Sen-zə tьdalis vipurşan vəsnişik vizən kajşş eьn.

6

Pervoj Petka povzis. Seşsa zev ədjə lapkədçis da suvtis əti pizəs vьlas. Açьs gəgər vizədə.

Vəli zev lən. Seeəm lən, veşig zev miçəə kьlis Pilip vər-lən gazaa çolgəmyş da pərəş nleka kьz dorьn małazijaslən ьzgəmyş.

Seşsa Petka ez kut povnь: zev-nin lən da gaza vəli gəgər, a kьtçə şurə uşş sondi jugərjasən miçmədəm vərəş siz vьttə i kьskə vəli as dinas. Kət i povtəg, a viççьsəmənzə, kustjas saje zevşəşig tьrji, pondis sije matystçьnь çom dinə.

— Vəralьşjas? — dumajtə Petka. — Abu, abu vəralьşjas... Mьjla najə brezentjasnas loktasnь? Çeri kьjьşjas? Abu-zə — juşə ььn. A abu-kə-nə eşkə vəralьşjas da çerikьjьşjas, kodjas-nə eşkə seşsa?

„A rəzvojnikjas-kə?“ — məvrystis Petka. Aslyş dum vь-las uşi şerpastor əti knigaş: taz-zə vərən, çom dorьn pukaləny-pirujtəny zev skər çuzəma jəz. Nakəd orççən zugьla pukalə oməlik, zev miçə nьv da şьlə nalь kueəmkə zev aslyş-sama şigudəkən vorsig tьrji.

Sustəm loi Petkalə, şələmyş drəgmuni. Parjasəş tiraləny, şinsə kutis zev eəkьda lapjədləny. Kəsje-nin kosnь vər da uşkədçьnь gortlanьs.

Seki drug kustjas kostəd azzis çom dorьş zevtəm gez.

A gez vьlas əsaləny, burakə, vaəş-na peslaləm vəryn, rud gas da kьk goz dəmləm muzičəj çərəs jur (noski).

Tajə gez vьlas təlaləş-koşmьs gačьs da dəmləm çərəs jurjasьs kьzkə drug vьrədisnь Peṭkaləş poləmsə. A rəzvoj-nikjas jьləş məvpjas kutisnь kazitčьnь ṭeskodən.

Vesjьstis matəzьk čomlan. Əni vəli ṭədalə-nin sьlь stavьs: čom dinьn, ni pьekas ṭekod ez vəv.

Azzis kos korjasən şujaləm kьk volpaş da ьzьd rud eskьn. Čom pьekas volsaləm brezent vьlьn tuplaşisnь kueəmkə ləz da jezьd vumagajas, kьmьnkə şoj jokmьl da izjas. Seeəm şojьs da izjьs vəli zev una Lən ju veregьn. Zozas-zə vəlinь kueəmkə jugjalan tədtəm torjas.

Bipurjьs oməla-nin eьnalis. Sь dinьn sulalis vi vьlьn şəda-şəm zev ьzьd zəç çajnik. Taşaləm turun vьlьn tuplaşis ьzьd, jezьd, burakə, ponjən vilədəm lь.

Şmelmis Peṭka da matьstčis zik čom doras. Sьlь zev okota loi tədmavnь, kueəm seeəm tədtəm metalličeskəj torjas seni tuplaşəny. Əti — kujim koka, zik kojan voşa volьs fotograflən podstavkəbьs kod. Məđьs — gəgrəs, ьzьd, kueəmkə lьdpasjasa, a vomənybьs sunis ṭuzədəma. Kojməđьs — gəgrəs-zə, səmьn ṭeuna ičətzьk, zik kiьn novlan çasikod, joş jьla, tiraləş strelkaa.

Boştis sijəs Peṭka kias. Strelkabьs drəgṭitis, vərzьstis da vər suvtis aslas mesta vьlas.

„Kompas“, — gəgərvois Peṭka. Aslьs dum vьlas uşi kompas jьləş korkə knigəbьs lьddəmybьs.

Med tədmavnь, zьvl-ə tajə kompas, Peṭka gəgər bergəđcis.

Vəsnidik, joş strelka eəe bergəđcis, kьmьnyškə dovnitlis-katovtčelis da şəd pomьs i suvtis pərgьş paşkьd pozəmlan. Peṭkalə tajə kazitčis. Sijə gəgərtis čom gəgər, pьralis əti-məd kust sajə, dasьş kьmьn bergəđcis əti mestaьn — dumajtis ьləđny, zugny strelkasə. Tolkə uditas suvtny Peṭka, strelkabьs nazənik katovtčas da şəd pomnas vara-zə i bergəđčas pozəmlan, vьṭtə kəsje sunь: „kəṭ te mьj bergav, on-zə-nin menə ьləđ“.

— Lovja vьṭtə, — senzə Peṭka. Aslьs zev zavədnə, taəəm torjьs sьlən avu-da. Seşşə ьslovzis da məvpьstis: puktьny kompassə vər aslas mestaas, ali ne (gaskə, eškə i puktis)?

Saməj sijə kadas vərgьş petis miştəm, paşkьr gəna pon da skərgьş uvtəmən sьvьtčis Peṭka vьlə. Peṭka povzis, lok

nogān gorādis da uškādčis veškāda kustjas pāvsa. Pon eralā, vātčā Peška vārš. Dert, eškā suis sijās, ez-kā eškā paņ-
daš Piļip sor. Peška sь vomān vuvis pizāsēzьs kelāmān, a
ponjūd vois-da pondis ušlašņь ātarā da mādārā — koršis vek-
ņizьkin, med eškā pozis vomānьs čečьstņь.

Peška, dert, ez vičьčьs sьlьšь vuzāmsā. Mьrjas da vuejas
vomān čečьčalig tьrji, uškādčis vozā, kьz vьtē vāralan pon-
jasān vātļēm kāč.

Lān ju dorā vois da vāļištī suvtis sojčьčьstņь. Sešša, koš-
mām vomdorjassā ņulig tьrji matьstčis ju dorā, pātēzьs juis
da, eakьda lolalig, vāļištī ņəzjāņik mādādčis gertlaņьs. Aslas
šālēm vьlas ez kьzkā vāv lāšьd.

Ne ponjūd-kā eškā, dert-zā, sijā ez vošt kompastā-da.
A āni sešša pon kāt ņe pon, a kompastā loi gušalēma.

Batš, dert, burinzia ņəjtas taeām torjašьd, oz oskь i
Ivan Miخajlāvič, da i Vaškaļь, pəzaluļ, oz šālēm vьlas vo
taeām uzьd. Tajās Peška vozvьv tādīs.

Āni sešša estām vārād mьj-ņin keran? Kosavņь vār da
nuņь kompassā Peška vāli polā daj janzim kьzkā. Sešša ku-
tis ašsā burādņь: ātik-kā, štavьs tajā pon vāsna loi, mād-kā,
pon kьnzis Peškaas ņekod ez i azzьv, a kojmad-kā, kom-
passā āni pozā zevļьņь kьtčakā pьdāzьk, a korkā sešša ar-
nas līvā tāvlaņьs, kor-ņin čomjьs oz lo, vištavnь šurāmān
kьškā daj kolņь asļьs.

So mьj māvpalis Peška kustjas pāvstьn pukaligān, Vaš-
kaļь zevšašigān. So ņij vāsna ez pet sijā Vaška dinā, kāt
mādьs i dəzmьtəzьs-ņin koršьsis sijās asьvšaņьs.

7

Kompassā Peška zebis pesvizan saraj vьskaas. Sь vārņ
ez-zā pet Vaškātā koršņь, a munis sadjas da kutis dumajtnь,
kьz eškā burzьka pərjavņь sijās.

Blādčьņь kolaninā sijā vāvli zev mašter. A talun, vьtē
narosnā, ņinām juras oz vo. Dert, pozis vištavnь sāmьn Šer-
gejās kьjādām, a čom jьļš da kompas jьļš i ņe kazьstņь.

Da ačьs vozvьv tādīs, mьj čom jьļš vištavtəg sijā ovņь
oz vermь. A sešša-ād Vaška čom jьvšьd ačьs vermas kьškā
kьvļьņь da kutas osjьšņь: „Ok te, pьr ņinām on tād. Vek
me pьrvoj vьdtorsā kьvļa da tādla“ da s. v.

— Da, ñe kompasýd da ñe ponýd-kə eškə, vurýk-zə vəlida, — dumýstis Petka. Seşsa zev bur məvp vois juras: a mýj eškə, munñ-kə Vaška dinə da vištavný çom jýlş da kompas jýlş? Əd zvbýlş Petka kompassə ez guşav. Əd stavýs sijə loi pon vəsna. Boştasñ najə Vaşkakəd kompasta, kotərtlasñ çom dorə daj puktasñ vaz mestaas. A ponýs? No, mýj nə ponýd? Pozə voştýstñ şərgş ñañtor, livə lʹ daj şvbtñ svl, med oz uvt. A pozə i vedjas voştñ. Seşsa-əd kýknad on-zə seeəma i pov.

Tazi i kəsjis vəçñ Petka. Mədə-ñin vəl i kotərtñ Vaška ordə da gorədisñ əvədjtn. A tajə vetlədləmnad Petkalən povodnəja eýgjavşəma da okota pʹrgş munis gortas.

Əvəd vərn Vaşkakəd azvbşlñ ez-zə udajçş. Mamş munis pozjasñ, a sijəs kolis gortas içət çojşə, Jelenkasə, vizñ.

Vojdər, kor mamş kolıvñlis sijəs Jelenkakəd, Petka pʹr vəl i şetalas svl çəçajas da ləskutjas, a açş vʹləə kotərtas. Mamşlş loktəmsə kazalas da vəlışti vəl i pʹras Jelenka dorə, vʹtə avu-i vesjələma sv dorş.

A talun Jelenka mýjkə vəl i vişədcə da nargə. Petka şetis svl zozəg bord da maç kod gəgrš kartupel, a açş mədədcis əzəsləñ. Çojş seeəma vərdzis, veşig əslñ uvtiş munş suşedkaş kʹləma — jursə əsinas şujis da zev skərgş vizədlis Petka vʹlə. Kənkə dumajtə, Petka-pə çojşə nəjtis livə dojdís.

Petka ʹslovzis, puksis orççən Jelenkakəd zozə vojsaləm kʹz eskñ vʹlə da zugʹla mədis şvñ gaza şlankvjas.

Kor mamş loktis, şor-ñin vəl i. Vəlışti mñnis Petka. Kotəran uškədcis vʹləə da pondis sutlavñ — kornə Vaškaəs.

— Ok, tel! — ʹlşəñ-na gorədis Vaška. — Ok, Petka! Kən vara te luntərsə slajçcin-a? Mýjla-nə eškə me tenə luntər kərşi da eg azv?

Ez-na udit Petka ñinəm voça sunş, Vaška terʹva kutis vištavnñ luntərja stav vʹltorjas jýlş. A vištalantor una vəl i. Ətik-kə, razjezd dorə mədasñ zavod strəitñ. Məd-kə, vərn em çom. Sijə çomjas oləñ zev bur jəz. Vaška nakəd tədməşis-ñin. Kojməd-kə, Şergejəs talun vaşş zev jona nəjtis, uliç tərnas Şergej gorzis.

Çujmis Petka. Çujmədis ez zavod jýlş vištaləm, ez Şergejəs nəjtəm jýlş vištaləm, a çujmədis çom jýlş Vaşkalən

tədəmьs. Kьzi, kod nogən sija tədmalis? Da-əd sьbьs Petkaьs vozьkьk uditis i vištavnьs.

— Kьs nə te çom jьvьsьs kьvlin?—jualis Petka. — Me, zonnə, teьs vozьkьk stavsə təda. Mekəd talun mьj loli!

— Loli, loli, — torkis sijaьs Vaška. — Mьj tekəd loli? Mьj te tədan? Me vot təda! Kьvzь. Kor te talun vosin, me tenə dьr korši. Setьs-i, tatьs-i, — vьdlaьs korši. Seşsa dьsədis. Əvəd vəgьn mədədçi vərə vurьkьk ved pu korşnь. Muna. Drug menьm paьnd loktə mort. Bьzd tusaa, vokas krasno-armejskəj komandirjaslən kod kuçik sumka əsalə. Sapəgьs vərəlyşjaslən kod. A açьs avu komandir, ni avu vərəlyş. Az-zis sija menə daј suə: „loklь tatçə, deřinka“. Dumajtan, me pouzi? Nəti eg. Matьstçi me sь dinə, a sija vizədlis me vьlə da jualis: „Te, deřinka, talun çeri kьjin?“ „Eg“, — sua, — eg kьj. Lok jaј Petka mela ez pьrav. Kəsjis pьravnь, a açьs kьtçəkə vosi“. — „Da, — suə, — me i açьm əni azza — avu te vələmьd. A avu-ə tijan məd təcəm deřinka, teьs neuna bьzd-zьk tusaa, gərdov jurşia?“ — „Em, — sua, — mijan seeəmьd, səmьn avu me, a Şergej. Sija mijanlьs pьretkanьməs guşalis“. — „Vot, vot, — suə, — sija nevažən-na nevlə mijan çomşan içətik kəvтьm kodəs çəvtis. A kəni sija olə?“ — „Munam, — sui me, — me tenьd, dađa, petkədla, kəni sija olə“.

Munam mi, a me dumajta: „Mьjla-nə talь Şergejьs kov-məma. Vurьkьk eškə vəli, mi-kə Petkakəd kovmim“.

Muniganьm sija stavsə menьm i vištalis. Najə çomjad kьkən oləny. A çomjьs Piliр sorьs neuna vьlьnzьk. Najə kьknanьs geologjasən suşəny. Mu vidlaləny, izjas da şoj kor-saləny. Da-əd stavsə jeseə i gizaləny: kəni lьa, kəni şoj, kəni iz. Me sьlь i sua munigən: „A mьj eškə mi Petkakəd-kə tijan dinə loktam? Mi eə pondam korşnь. Mi tatьs stavsə tədam. Mijanlь koļan vo seeəm gərd iz sedi, senzь-nьd on vermь, seeəm gərd. A Şergej ordad, sua sьlь, te, dađa, lueə en mun. Şergejьd lok deřinka. Sьlь eškə səmьn tьkaşnь da jəzlyş pьretkajas guşavlьny.“

Seşsa mi voim. Sija kerkaas pьris, a me vьləə kolççi. Vizəda, kotəran petis Şergejlən mamьs da gorzə: „Şergej, Şergej! Te, Vaška, en azьv Şergejtə?“ Me sua: „Eg, mi-şə, eg azьv. Azьli vozьnzьk, a əni eg azьv“. Seşsa sija mortьd — teħnikьd — petis. Me sijaьs vər dorəz kollədi. Jan-sədçigən sija suis menьm, med mi volьvlam na dorə. Vois

Şergej gortas. Sылъ ваѣъs i јualә: „Te мѣjkә воѣtin palatkaѣъs? Şergej соѣѣә, оз виѣтаѣ. Sәмѣн ваѣъs ez eskъ сѣлъ da јona i нәјtis. Јona-zә Şergeјъd gorzis. Da med, sizі сѣлъ i kolә. Siz-әd, Peѣka?

Peѣka нәti ez radлѣ tajә виѣталәм вѣлә. Çuzәмъs сѣлән вәli zumъs da zugъl. Guşalәм kompas vәsnaәd Şergeјәs нәјtamtә kѣvliс-da, kѣzkә вѣttә ez lo lәşъd şәlәм вѣlas. Әni seşsa şor-nin вәli виѣstavнѣ Vaşkalъ, kѣz-мѣј вәli kompasән delәъs. Sijә vosәм mort moz zugъl pѣrъs sulalis i аѣъs ez tәd, мѣј әni виѣstavнѣ aslas vetlәdlәм јѣvşъs, aslas voslәм јѣvşъs. Sijәs mezdis аѣъs Vaşka. Unator udajçcis tәdmavnъ-da, Vaşka talun вәli bur.

— Te-nә мѣј zumъstçin? Ted zavednә, en vәv-da? A med eškә en pѣsjъ. Şorнитçәma-kә вәli eәә munнѣ, eәә i koli munнѣ. No da ninәм. Mi aski eәә munam. Me-әd nalъ vištali: mişa, me lokta i Peѣka јortәј loktas. Te, kәnkә, kordonә tәtka ordad vetlin? Vizәda me asъvnas — Peѣka abu, vugъrsajtjas sarajъn. No, dumajta, dert, kәnkә, tәtka ordas kotәrtis. Seni te vәlin?

Voça Peѣka ninәм ez su. Sijә çәvolъstis, ыslovzis da јualis Vaşka вѣлә vizәdtәg:

— Јona Şergeјsә ваѣъs нәјtis?

— Јona-nin, tәdalә, ыvlaәz вәli kѣлә gorzәмъs.

— Poзә-әmaj-nә нәјtnъ? — zugъla suis Peѣka. Әni-әd abu vaz dѣrşa kad нәјtnъtә. A te: „нәјtis da нәјtis“. Nимkodaşan. Tenә-kә eškә ваѣъd нәјtis, radlin-zә?

— Da-әd ez menә, a Şergeјәs, — voça suis Vaşka Peѣka şorни вѣлә senzig tѣrji. — Nәјtis-kә-әd, ez prәstaъş, a delәъs: мѣјla јәz çomјә pѣrә? Јәz uzalәnъ, a sijә nalъs instrumentjassә guşavlә. Mѣј-nә te, Peѣka, talun kueәmkә asлъşşama? Luntѣr pervoј kәnkә slajççin, a seşsa rѣtvvъd skәralan.

— Me og skәrav, — нәzјәnik voçasuis Peѣka. — Prәsta menam piңәј vişis, a әni dugdә-nin.

— Regъd dugdas? — zalitig moz јualis Vaşka.

— Regъd. Me, Vaşka, lueәә gortә muna. Gortъn çeuna kujлъsta daј dugdas.

8

Regъd çelәd pramәja tәdmaşisнѣ vrezent çomјъn олъşjaskәd.

Najə vəlinь кькəн. Nakəd eə vəли „Vernəj“ nima, kuz gəna jon pon. Sijə „Vernəjьs“ okota pьrьs tədmaşis Vaška-kəd, a Peṭka vьlə skərьs erəvtis. Peṭka ədjə zevşis tədtəm dədə mьsku sajə. Sijə zev vura tədis, mьjьs sь vьlə pon-jьd skəralə. Peṭka asdumşьs nimmkoḏaşə, mьj ponjьd oz kuz vištavnь kompas guşaləm jьlьs.

Əni çelad lun-lun olisнь vəryn. Geologjaskəd eə najə korşьsisнь Lən ju bereg vьlьs. Vetlisнь i nurəd, veşiḡ ətçьd pьralisнь ьlьs Ləz tьjas dorəz, kьtçə kьkən najə nekor-na ez lьştlyнь vetlyнь.

Kor gortsajasьs nalьs juaşlisнь, kəni najə lun-lun səjtə-ny, mьj korşəny, çelad zev eapa voça sulisнь:

— Mi şoj korşam.

Najə əni vəli tədəny-nin, mьj əti şikas şoj mədьs torja-lə. Eməş toseəj şojjas, em i zьrnəj şojjas, kodjasəs nevьd-

nas pozə suk vjəs moz purtən vundavn̄. Lən ju uvlaņn em una suglinok, məd nogən-kə rəsk̄d, l̄a sora šoj. V̄v-
laņas eək̄da pan̄dašl̄a izveska sora šoj — mergeļən sušə.

A razjezd dor̄n mat̄n k̄z sl̄ajjasən kujl̄n̄ rudov-gərd r̄ema oxral̄n šoj sora plastjas.

So-əd! A voj dər çeladl̄ stav šoj̄s ətkod̄n v̄li kaziççə. Kos povod̄da d̄rji sījə v̄li çor̄d kos jokm̄l̄jasən, a zera d̄rji — suk šivdan najt kod̄. Əni çelad v̄li t̄d̄n̄-ņin, m̄j šoj — sījə abu pr̄st̄j najt, a s̄rjo, kod̄š pondasn̄ perj̄n̄ alluminij. S̄ v̄sna najə š̄ləm̄šaņs otsalisn̄ geologjasl̄ kor̄šn̄ kolan šoj p̄r̄ədajas, indalisn̄ t̄dt̄m tr̄pajas da Lən jul̄š vozjassə.

Reḡd razjezdə vajisn̄ da suvt̄disn̄ kujim t̄v̄arn̄j va-
gon. Kueəm̄kə t̄dt̄m r̄avoçajjas set̄š pondisn̄ s̄v̄blavn̄ kueəm-
kə jaseikjas, kerjas da p̄vjas.

Tajə vojnas radl̄m̄n̄sla çelad d̄r ez verm̄n̄ onmov̄-
n̄: razjezd̄d̄ za v̄oditçə v̄ ol̄m̄n̄.

S̄m̄n̄ v̄l̄ ol̄m̄d lokn̄sə ez zev termaš. V̄açisn̄ r̄a-
voçajjas p̄vjas̄š saraj. Teçisn̄ setçə instrumentjassə, ko-
lisn̄ st̄r̄əzəs, a ašn̄s stavn̄s v̄r̄ munisn̄. Ez zev l̄ub̄ə lo
çeladl̄ t̄aem vol̄m̄d.

Korkə ətç̄d əv̄əd v̄r̄n̄ Peška pukalis geologjas çom
dor̄n. Stars̄j geolog Vašilij Ivan̄viç d̄mlis ašš̄s kišš̄m
d̄r̄m ḡr̄z̄sə, a m̄d̄s — krasnoarmejsk̄j komandir ko-
d̄s — m̄jkə v̄li murtal̄ə plan šerti cirkuļən.

Vaška ez v̄v. Sījəs gortas kol̄disn̄ əgurçi pukt̄n̄ da
k̄s̄jis lokn̄ ņeuna šor̄n̄z̄k.

— Vot soḡd, — plansə vestis da suis ̄z̄d̄ tusaə geo-
loḡs. — Kompast̄ḡd v̄t̄t̄ kit̄m. Ņi s̄jomka v̄açn̄, űi kar-
ta šerti orientirujt̄šn̄ — űin̄əm on verm̄. Viçç̄s əni, kor
kar̄š v̄l̄əs ̄st̄asn̄.

Sešša əztis p̄p̄rossə da jualis Peškaļs:

— P̄r̄ t̄ijan tajə Šergej̄d t̄aem zuliç v̄vli?

— P̄r̄, — voça suis Peška.

Sījə ḡərd̄dis da, med oz kazavn̄ ḡərd̄d̄msə, kor̄t̄çis
kus̄m k̄šter dor̄ə da pondis p̄l̄tn̄ p̄j̄im̄n̄ t̄r̄əm somjassə.

— Peška! — gor̄dis Vašilij Ivan̄viç. — Stav p̄j̄imsə me
v̄l̄ə p̄l̄alin. M̄j̄la-nə p̄l̄tan?

— Me dumajti... gaskə, miša, čajnik... — mbeaşlig tırji voçavizis Peţka.

— Eseəm zar, a sijə — čajnik, — senzis ьздзък tusaa geolog. Seşsa vara zavoditis şorıi kompas jьльş.

— A mьjla vara sьль kompasьs kovmis-a? Da-əd soşşə, suə — eg-pə voştly. Te kəţ eşkə med, Peţka, suin sьль təva-rьsly moz: „Şet, Şergej. Aşьd-kə on lьşt nunь, vaj me nua“. Mi i ləgavнь og kutəj i noraşнь og kutəj. Vaj viştav sьль, Peţka.

— Viştala, — suis Peţka da çuzəmsə bergədis mədarə. A bergədcis da şinnən pańьdaşis ponkəd. Vernəj kujlə, lapajassə ңuzədəma, kьvsə mьççəma, zev eəkyda lolalə da zorgə Peţka vьlə, vьttəkə kəsjə sunь: „Ok i ьlədçan-zə te, drugə. Ninəm te Şergejly on viştav“.

— A zььl-ə Şergej kompassə guşalis? — jualis Vaşilij Ivanəviç. Seşsa dəmşansə pomalis da jemsə, suekis kartuz uvtьsas. — Gaskə, mi aşьm kьtçəkə sijəs şujьstim da prəsta detinka vьlas suam.

— A ti korşləj, — terьva suis Peţka. — Ti korşəj i mi Vaşkakəd eə korşam. Turun pьekьş i vьdləş korşam.

— Mьj-nə korşньs? — senzə kuz tusaa geolog. Me tenşьd kori kompastə, a te aşьd, Vaşilij Ivanəviç, suin, vunədi-pə çomjə. Mьjnə seşsa kьş əni korşan?

— A menьm əni kazitçə, vьttə me sijəs voştli. Bura og pomnit, a kazitçə voştli, — najana ңumjalig tırji suis Vaşilij Ivanəviç. — Pomnitə pukalim mi tekəd pərəm pu vьльn Ləz tь vokad. Ъзд taj puьs vəli. Pukalim da zakusьvajtim. Eg-ə-ңin me setçə kьtçəkə kompastə uşkəd?

— Teskod mьjkə, Vaşilij Ivanəviç, — suis sьль kuz tusaa geolog. — Pervoј vəli suan çomjə koləmən, a əni so mьj...

— Ninəm abu teskod, — şələmşanьs dorjьstis Peţka. — Siztə ovlə. Zev jeseə eəkyda ovlə: dumajtan — en voştly, a vələmkə voştçьləma. Mijan Vaşkakəd vəli-zə təztə. Mədədcim mi ətçьd çeri kьjнь. Muniganьm me i juali Vaşkalьş: „Te, Vaşka, posni vugьrjəstə en vunəd?“ — „Oj, suə, vunədi“. Kotərtim mi vər, korşim-da, korşim-da, ңekьş og azzəj. Seşsa vızədli me sos vьlas, a vugьrjəssə səskas krukavləma. A te, dəda, suan teskod. Ninəm abu teskod.

Seşsa Vaşka viştalis məd seeəm sluçaj, kьz kəşəj Gen-nadij luntьr çersə korşəma, a çerьs korəş sajn vələma.

Jesē vīstalis, k̄zi Ŗemen dēd aššs beđsē vostlēma, a beđšs seni Ŗin vozas i vėlēma... Kuž geolog da Vašilij Ivanovič vizēdlisn̄ mēda-mēd v̄lan̄s — v̄v̄ti-ŋin m̄jkē zv̄l̄š da Ŗlēmšān̄s Peška vīštavlis.

— Gm... rozē, pēzaluļ, vetl̄n̄ da koršystn̄. Da ti eškē, celād, med ašn̄d korkē kotērtlinn̄d da koršystinn̄d.

— Koršam, koršam, — okotāš sēglašitcis Peška. — Senkē siļē, mi azzam. Nek̄tčē siļē mijān̄š oz p̄šj̄. Nēpre-mennē azzam, vot vizēdlann̄d.

Tajā Ŗorni vēr̄n, Vaškaēs vičšstēg, Peška drug čēčis daj suis, mem-pē kolē munn̄ da vēšn̄ ētitor. Sešša, zev ŋimkod p̄r̄š m̄jlakē, kotērtis trēpalaŋ turunviz ŋiekān vevt̄šām vucjas vomān, sorjas vomān, kozuvkot karjas vomān čēčalig t̄rji.

Kor petis trēpa v̄lē, azzis razjezdšān lokt̄š aļosinosa kreštanaēs. Najē vālin̄ zev skērēš. Kijasnan̄s ēvt̄ig t̄rji da mēda-mēdn̄sē torkalig t̄rji goraa pīnāšisn̄.

Medvēr̄n munis Ŗerapim dād. Čuzēm̄s s̄lān vāli zev zuḡl. Seeēm zuḡl ez vāv̄l Ŗerapim dād vešig seki, kor s̄lān saraj vevt̄s kišsis da lāzēdis poršpisē da zozēgsē.

Siļē čuzēm šerti Peška gēgārvois, m̄j vara-ŋin kueām̄kē sog talālēma Ŗerapim dādēs.

9

Sēm̄n soḡs talālis ez ētrāsē Ŗerapim dādēs. Talālis siļē stav Aļosino šiktē, medjona aļosinosa kolhozēs.

Šiktēvet̄n jural̄š, kolhozē organizujt̄š, Jogor Mixaj-lēvič voštēma Traktorocentr akciļajas v̄lē kolhozŋikjasēn ču-kārtēm kujim Ŗurs sajt šēm daj p̄šjēma, ŋekod oz tād k̄tčē.

Kār̄n s̄l̄ kolē vāli ovn̄ k̄k, no una v̄lē-ŋin, kujim sutki. Vezon m̄št̄i munēm vērās ̄stisn̄ s̄l̄ telegramma, ̄stisn̄ mēdēs, sešša ̄stisn̄ narosnējēs. Talun narosnēj̄s loktis kar̄š i vājis taeēm juār: rajkolhozsojuzē Jogor abu volēma i bankē ŋekueēm šēm abu sdajtlēma.

S̄z̄is Aļosino. Bēdlun sobranije. Loktis kar̄š šledovātēļ. Kēļ s̄v̄z i stav Aļosinoēs vāli Ŗornitē, m̄j kar̄n Jogorlān em ŋevesta, kēļ i jona mēda-mēdn̄s̄l̄ s̄risn̄ bēdtorsē: kueām̄z̄k ŋevestaš, kodl siļē ačs, kueēm s̄lān morttuļs da mukādtor. A ēni k̄zkē siz loi, v̄t̄tē ŋekod ŋinēm oz tād. Nēk̄z ez verm̄n̄ tēdmavn̄, kod-nē eškē azzlēma Jogor-

l̥s ɲevestasə, kodl̥s k̥v̥l̥əmaəs, m̥j z̥v̥l̥ s̥l̥ən em k̥ueəm-
kə ɲevesta.

Ɖeləjas ŝiktəvetl̥n v̥əl̥n̥ z̥ug̥n̥əs, s̥v̥ v̥əsna ɲekod ŝikt-
səvetsa ŝlenjas p̥i̥s̥ ez vošt̥s̥ v̥ezn̥ J̥ogorəs — juravn̥ ŝikt-
səvet̥n. Rajon̥s̥ eškə i̥ ʔstisn̥ v̥l̥ mortəs, da muzikjas k̥z̥-
kə kəsəja v̥izəd̥isn̥ s̥v̥ v̥l̥ə. Pondisn̥ ŝorn̥i'n̥, J̥ogor̥d-p̥ə-
əd rajon̥s̥-zə v̥əl̥i da so-taj kujim ŝurs s̥ajt krešt̥anskəj s̥əm
gantajtis.

Tajə kadas-zə murtsa-na kot̥rt̥cəm, jonm̥n̥ ʔdittəm,
tomin̥ik kolhoz̥d̥ jurals̥təg̥d̥ kutis k̥i̥s̥s̥n̥.

Pervoj̥ əti mort̥ ŝetis s̥ədcəm, sess̥a m̥əd, a sess̥a v̥tt̥ə
pi̥šti: m̥əd̥isn̥ petavn̥ dasjasən, ɲekueəm s̥ədcəmjas ŝett̥əg.
Bur̥əe vois k̥əzan kad, i̥ v̥d̥ mort̥ ʔšk̥əd̥cis aslas mu din̥ə.
Səmn̥ dasvit̥ ovm̥əs, stav loəmtorsə p̥ədd̥i p̥ukt̥t̥əg, ez
petn̥ kolhoz̥s̥, çor̥bda kut̥ç̥s̥isn̥ kolhoz̥ ver̥də.

Na p̥i̥n̥-zə v̥əl̥i ovm̥əs̥s̥ i̥ ŝerapim̥ d̥ədl̥ən.

Tajə sogjasən da ɲeʔçkijasən liçkəm sudtəm mort̥s̥,
jezsə senzəd̥ana k̥ueəm̥kə çor̥bd̥ asn̥r̥al̥əm̥ən, voz̥za dor̥s̥
jes̥ə z̥um̥s̥z̥yk̥ p̥r̥g̥s̥ vet̥lədl̥is kerkḁs̥ kerkḁə da v̥d̥l̥əbn̥
vi̥št̥avlis: kol̥ə-p̥ə kolhoz̥ə kut̥ç̥s̥n̥, əni-k̥ə-p̥ə kolhoz̥s̥d̥ pe-
tan, sess̥a i̥ ɲek̥t̥ç̥ə-ɲin̥ ŝet̥ç̥n̥d̥ lo̥ə. Seki s̥əv̥t̥ mu ʔz̥ə-

lāmtā da mun kytčā šinmūd vizādā. A vozza olāmd — sijā avu-ņin olām.

Съ nogān-zā šornītisnъ šmakov vokjas, ьzъd šemjaa muzikjas. Najā Šerapim dād kād ētlān partizānavlāmaēs, ēti luna stavnъsā nājtlāmaēs polkovņik Marcinovskij bataļļonъn. Šerapim dād dor-zā vāli šiktsāvetsa šlen Igoskin, vašъs nevazān juksāma, tom mort. Sešša zik viččъstāg kolhozlan šēčcis Pavel Mačvevič. Kor jēzъs kutisnъ petnъ kolhozъs, sijā, vьttē narosnā, mukādъsъ vєzmān šetis sьdčēm kolhozā pьrēm jъlъs.

Tazī ākmis dasvit ovnās. Zugъlāš petisnъ najā mu vьlā kēznъ, no čorъd vāli nalān kēsāmņs vozā nuādņъ zavodi-tām uzsā da ņe kezņъ tajā tujъs.

Tajā lunjasas Pečka da Vaška zikēz vunēdlisnъ čom jъlъs. Kotralisnъ Aļosinoā, lāgalisnъ Jogor vьlā, senzisnъ pьr rami-ņik Šerapim dād asņrālēm vьlā da jona zaļītisnъ Ivan Mixaj-lēvičs.

— Ovlā i tazi, čelād. Vezšānъ jēzъd, — suis Ivan Mixaj-lēvič, jona ēnalъs, gazet vumagaъs vāčēm čigarkasē kuritig tьrji. — Ovlā... vezšānъ. Sāmъn kodi eškā vermis čajtņъ, mъj Jogor vezšas? Čorъd-ād vāli mortъs.

— Pomņita me, kьzi korkā āčъd... Rьt. Voim mi ku-ēamkā polustanokā, strelkajassā vestālāma, krestovinajas per-jāma, vēr vьlъs tujсā razāma, possā sotāma. Polustanokъn lovja lov avu, gēgēr vēr. Vozъn front, vokjasъn front, a gēgēr vandajas. I kazitčā vāli, mъj pom ņi dor avu, pom oz lo tajā frontjasъsъ, tajā vandajasъsъ.

Ivan Mixajlēvič lantis da gēgērvotēm šinjasēn vizēdlis āsiņ pьr jenezā. Vizēdlis setčā, kēni gērdov sondi leččāninti ņējženik munisnъ pēmъd gьmalan kьmērjas. Čigarka ēnalis. Ēnъs razādčis, ņuzādčis, ņējženik kajis vьvlan šten kuza, kēni āsalis vazmēm fotografičeskāj kartočkaъs vojevēj brone-pojezdlān.

— Ivan dād, — čukāstis sijās Pečka.

— Mъjnā tenъd?

— No vot: „A gēgēr vandajas i pom ņi dor avu, ņi oz lo tajā frontjasъsъ, tajā vandajasъsъ“, — kьvjъs kьvjā vištā-lis Pečka.

— Da... A razjezd vərən. Lən. Tulys. Kajjas sylvən. Petim mi Jogorkəd, kьknannьm najtəş, pəşaləmaəş. Pukşim mu vylə. Mьj kernь?

Vot Jogor i suə: „Ivan dād, mijan vozvьlyş krestovinajas perjaləmaəş, strelkajas zugləmaəş, vər vьlyş possə sotəmaəş. I səjtam mi ətarə-mədərə vanditskəj vərjasəd kojməd sutki. Vozьn front i vokjasьn frontjas. A vermamsə vek-zə mi, a oz kodkə“. — „Dert, sua sьly, — vermam mi. Sь jьlyş nekod oz venzь. Səmyн komandaьd mijan bronevikьdkəd ədvakə mьnas tajə zugşьs“. A sijə voça suə: „No og mьnəj. Mьj nə seşşə? Mijan 16 nomer-kə rogivnitas, — 28 nomer linija vьlə kolə, 39 kolə... Najə pomalasnь“.

Çegis sijə miça çveta gərd leznəg voz, dukьstis sijəs da şujis aslas şədaşəm bluza peklaş. Numjovtis — vьttə sьbş sudazьkьs şvet vьlas məd abu. Seşşə voştis gajeçnəj kluč, mavtçan dozsa da pьris paravoz ulə.

Ivan Mixajləviç vara lančis da zev ədjə petis ortça vezəsə. Pečkalь da Vaşkalь siz ez i udajççь tədmavnь, kьzi mьnis bronevik beləjjas zugjьş.

— A kьzi oləny Jogorlən çələdьs? — nedyr mьşti şten sajšaң jualis pəj. — Sьlən-əd kьk, burakə?

— Kьk, Ivan Mixajləviç. Paska da Maska. Najə pəçьskəd oləny, a pəçnьs nalən pəryş. Paççəryн pukalə — piñaşə, paççəryş leçças — vara piñaşə. Siz luntьr: livə piñaşə, livə jurvitə.

— Kolə eškə vetlьny da vizədlьny. Kolə mьjkə dumьstnь. Zalaş çələdьs, — suis Ivan Mixajləviç. Şten sajšьş kьlis sьlən eьnalьş çigarkasə jara sputkəmyš.

Asьvnas Vaška da Ivan Mixajləviç munisnь Aļosinoə. Korlisnь eə Pečkaəs, no sijə ez mun, nekor-pə, suis.

Vaška senzə: mьjnə tajə Pečkalь drug nekor loi? A Pečka, məd vozə oz juaşnь, ədjə zebis əviņş assьs paskьra jezьd jursə.

Aļosinoьn najə pəvoj pьrisnь şiktsəvetsa vьl juralьş ordə da ez sunь — munəma ju sają, vizjas vьlə.

Sijə viz vəsnaьs əni munis çorьd koş. Voz sijə vizsəvəli jukləma kьmьnkə ovməs kostьn, zev ьzьd paj sь pьbş vəli Petuņin meļniklən. Kolhoz kotьrtçəm vərən Jogor Mixajləviç starajtçəmən stavnas sijə vizzьs loi kolhoz ordьn. Əni kolhoz kişşigad, vaz kəzainjasьs pondisnь kornь vər assьnьs

vizjassə. bstʲɪsɪnʲ sʲ vʲlə, mʲj kazennəj ʃəm vosəm vərad rajonʲd kəsʲjʃəm ʲekan masinatə oz ʲstʲ. A sʲtəg kolhoz-ŋikjasɪ ɲe puktʲvɲ sʲ ʲzda viztə, ʲm ulə ʃurə.

Kolhozə kolʲʃ dasvit ovməs ɲinəmʲʃ ez kəsʲjɲ sʲetnʲ vizsə vər juklʲnʲ, medʃa-ɲin ez okotitnʲ sʲetnʲ melʲŋik Petu-ɲinlʲʃ pajsə. ʃiktsəvetsa juralsʲ vəlɪ kolhoz dor sulalə, a kreʃtana plʲʃ unaən suvtisnʲ Petuɲin dor, kazennəj ʃəm vos- təm vərad, najə skəralisnʲ kolhoz vʲlad.

A Petuɲin oz skərav, rama vetlədlə da viʃtavlə, mʲj prav- dəs sʲladorɲ. Me kəʃ-pə Moskvaəz muna, a aʃʃm vizzəs sedəda.

ʃerapim dād da tom Igoskin pukalisnʲ kolhoz pravle- ŋiʃeɲn da mʲjkə gizisnʲ.

— Gizam, — skəɲʃ suis ʃerapim dād Ivan Mixajləvičkəd zdorovajčʃig moz. — Najə aʃʃnʲ sʲ bumaga rajonə ʲstisnʲ, a mi vara aʃʃm-daj. No-ko, ʲddʲ, Igoskin, ladnə-ə mijan gizisʲ? Tajə vokəvəj mort da sʲlʲ tʲdaləzʲk.

Igoskin ʲddig kosti da najə ʃornitig kosti Vaʃka petis vʲləə da panʲdʃis Galkin Fedkakəd, kodi-taj ɲevazən koʃa- ʃis gərd jurʃia deʃŋkakəd „Fedka kolhoz — porʃ nʲra tuz“ -ən ɲimʲʃəmʲʃ.

Fedka viʃtalis Vaʃkalʲ una vʲltor. Zagrevin ʃemenlən-pə ɲevazən pʲvʃanʲ sʲotʃis. ʃemen-pə vetlədlə da pernapasaʃig tʲrʲi sualə, tajə-pə kodkə narosnə əztis. A pʲvʃanʃanʲ sʲ tajkə abu sʲotʃəma kolhozɲəj saraj, kəni vələma kolhozlən trijer daj stav vesaləm kəjdʲsʲs.

Jezə Fedka viʃtalis, mʲj vojjasɲn-pə əni vetlənʲ kolhoz- lən stərəzjas. Ətʃɲd əçeredʲs Fedka vatlən vələma, a sijə mu- nəma razjezdə daj ʃorməma. Baʃs pʲddi Fedka aʃʲs pətəma stərəzavɲ, vərɲzʲk seʃʃa mamʲs sijas vezəma.

— Stavʲs tajə Jogor vəsna loi, — pomalis Fedka. — Sijə ətnas mʲza, a stavɲməs pɲalənʲ. Stavɲd-pə ti vizədannʲd jəzʲlʲ kurbʲstnʲ.

— A əd korkə sija geroj vələma, — suis Vaʃka.

— Ez səmʲn korkə, a sija pʲr geroj kod vəlɪ. Mijan mu- zikjas ənəz təkʲvʲv oz vermʲnʲ voʃtʲnʲ, mʲj sʲkəd loi. Sija- əd vəlɪ vizədɲʲs ɲinəm abu kod, a voʃtʃas-kə mʲjkə vəʃnʲ, ʃinjasʲ sʲitkʲrtʃasnʲ, jugjavɲ pondasɲ. ʃuas da vʲttə ke- rʲstas. Kueəm ədjə sija viztə kolhozʲdlʲ ʃuktədɪs. Pondam-pə ətvʲv ʲekʲnʲ, ətvʲv kəznʲ.

— Мъјла-нә ешкә сижә тәеәм (окторсә вәҗис? — јуалис Вашка.
— Гаскә, кыз јәзъс, суәнь лубитчәмьсла-да?

— Лубитчәм вәрад-әд гәтрашәнъ, а оз сәм гушавльнь,
— скәрмис Федка. Вьдән-кә-нә лубитчәм вәсна сәм гушав-
льнь pondasнь, мьј сәсса лоә? Абу, абу ешкә лубитчәмла тәјә-
да, ог тәд мьјла-а... Ме ог тәд дај некод оз тәд. Ем мијан
сиктән җотъс Шидәр, пәръс-нин. Pondan шорнитъс Јогор јьвшд
да сижә вәшигас оз і кьвзь. „Абу-пә таз, абу“. Оз і кьвзь,
бергәдҗас да (отиктас вокә. Аҗъс пьр мьјкә vomgorulas
вроткә, а шинваъс воҗасән леҗҗә да леҗҗә. Сижә војдәр Даңил
Јогорјевиҗ ордын, пәшека вьльн узавләма. Мьјъс-кә сәсса
рәсәтәјтәма Даңильд, а Јогорьд дорјәма.

— Федка, — јуалис Вашка, — а мьј-нә Јермолајъс оз тьдав?
Оз-әмәј таво pondъ стәрәзавнь Даңил Јогорјевиҗ ordas?

— Pondas. Тәрът ме сижәс азъли, вәръс вәли локтә. Код.
Сижә пьр сееәм. Кьтҗәз јаблокъс оз во, пьр јуә. А мьјән
кутас vonъ, Даңил Јогорјевиҗд сәмтә сьль оз мәд сетнь.
Сeki сижә і визә sadsә саҗ да најан. Помнитан, Вашка, кьзи
әтҗд сижә тенә сваҗәдис пееәрд?..

— Помнита, помнита, — терьва suis Вашка, мед возә не
пидәнъ тәјә ковтәм шорнисә. — А мьјла-нә ешкә. Федка, Јер-
молајъс прамәја узавнь оз вошҗь, му оз гәр? Әд киеәм
сижә јон.

— Ог тәд, — воҗа suis Федка. — Кьвли ме, вьтә вазән-
пә-нин коркә сижә гәрдјас доръс пьсјьләма, деҗертлаләма.
Сәсса мьјкәдыра турмаьн пукаләма. Сәсаң сижә пьр тәеәм.
Ветлас кьтҗәкә Алосиноъс, а гоҗәм кеҗлас вәр локтас. Ме,
Вашка, ог рәдејт Јермолајсә. Сижә понјаскәд сәмьн бур да і
сижә код дьрјьс.

Дьр шорнитиснь җәлад. Вашка вишталис-зә Федкаль, мьј
вәҗҗә разјездьн. Вишталис җом јьльс, завод јьльс, Шерозка
јьльс, компас јьльс.

— Ти мијанә вољьвләј-зә, — корис Вашка. — Ми тижанә котәрт-
львлам і ти мијанә вољьвләј. Те да Колка Зипунов да нәста
кодкә. Те льдҗьсньсә кузан, Федка?

— Омәлика.

— Ми Петкакәд омәлика-зә.

— Skola абу. Јогорьд вәли јона старәјтҗә skola воштәм
pondад. А әни ог тәд-нин мьјкә лоә оз? Skәrmәmәәs му-
зикјас, киеәм-нин-пә skolal..

— Zavodtə pondasn̄ strəitn̄ daj skolatə vəčasn̄, — sodtis Vaška. — Gaskə kueəmkə pəvjas kolasn̄, kerjas, kərt-tuvjas... Unə-nə skola vɛlad kolə? Mi eəktam uzalʂjasɛsl̄, najə i vəčasn̄. Mi i ašn̄m otsašn̄ pondam. Ti səmn̄ vo-lyvləj mijanə. Te i, Kolka i, Aloska i. Korkə ʂukərtʂam da ətvɛvtə mɛjkə intərəsnəjtor ətvɛlyʂ dumajtam.

— Ladnə, — suis Fedka. — Kartupel puktɛʂsas daj volam.

Loktis Vaška kolhoz pravlenijeə da Ivan Mixajləviʂəs ez-ɲin su. Azzis sijəs Jogor kerka dorɛʂ, Paska da Maska dinɛʂ. Najə jirisn̄ Ivan Mixajləviʂlyʂ vajəm prenik da mədə-mədsə toṛkalig tɛrji viʂtavlisn̄ aslanɛs oləm jlyʂ da skəp rəʂ jɛvɛʂs.

10.

— Gajda-gaj! Gor-gop! Ləʂɛd ovny! ʂondi jugjalə! Gor — ləʂɛd! Cok-cok-cok! ʂorjas vuzgəny! Kajjas ʂyləny. Gajda, kavalərija!

Tazi gəɲitis aslas para vɛlas zvoʂ da gaza kavalərist Petka Ləz tɛlaɲ nɛrən. Veʂkɛd kias nagajka pɛdɲi, livə savla pɛdɲi samɛrtəma nər, sujgaas — ʂapkaɛs, a sɛ pɛkɛn kompas. Kompassə sɛly Vaʂkakəd kəʂ mɛj, a aski kolə vəli azzɛny pərəm pu vokɛʂ, kəni sojʂɛləma korkə geolog Vaʂilij Ivanəviʂ.

— Gajda-gaj! Gor-gop! Ləʂɛd ovny! Vaʂilij Ivanəviʂ — ləʂɛd! ʂom — ləʂɛd! Zavod — ləʂɛd! Stavɛs — ləʂɛd! Stop! Petka, aʂɛs vəv, aʂɛs-zə i mort, zəmdis da uʂi, koknas kueəmkə vuzjə krukaʂis-da.

— Ok, te, ʂərt, zəmdalan! — vidə Petka-mort Petka-və-ləs, — ləʂɛsta vot nagajkaən, sek, nɛvoʂ, zəmdavnɛtə dugdan! ʂeʂʂis, ʂɛskɛstis najtə veʂkavləm kisə da gəgər vizədlis.

— Vəryɛ vəli eəkɛd da zuzɛd. Pɛryɛ tɛdalan turunviz korjasɛs pəryɛ zuzɛd kɛzjaslən miʂa keɛd vizən pu jɛvʂaɲ rəma-ʂisn̄. Ulyɲ vəli ɛrkɛd da rəmyd. Malazijas pɛr əti moz ziz-gig tɛrji gəgralisn̄, siʂməm pipu dorɛn. Gəgər kɛlis eak duk, məjmuʂa siʂməm kor duk da nɛr duk.

— Gajda-gaj! — skəryɛ gorədis Petka — mort Petka — vəv vɛlə. — Mədlə kezəmyd!

Seʂʂa sujga dom povodsə nɛeɛstis da gəɲitis vokəzɛk, ʂoʂ panɛd.

Ләшд оуь, — гәңитиг моу думайтә звој кавалерист Петка.
 — Әни ләшд, а вьдма да нәста-на ләшд лоә. Вьдма да пукша
 грамәј вәу вьлә, мед лья-мунә. Секі — пукша аеропланә,
 мед левзә. Сувта масина динә — мед грьмәдә. Стау ьлі музә
 видлала — левала. Војна вьльн пьрвој командиран лоа. Сьпә-

дьн — пьрвој іотчикән. Масина доуьн — пьрвој масинистән.
 Гајда-гај! Гоп-гоп! Стоп!

Веşkьда кок улас çав-виз зоризјасән зирдалис векңидик
 васәд ёрд. Петкаль дум вьлас уш, мьј нәтсьд тәәм ердсә
 вөззьк сижә ез азьвль. Буракә, вәльс вара-нин мәдлаә нуәма.

Петка ровзьстис, кьевонтис іçәтик нуртә да вошлән-нин мә-
 дәдçис. Аçьс гәгәр визәдә, тәдмалә, кьтçә веşkавсәма.

Кымын возэ, сьмын гэгэрвопъзык кутис Петка, мыј сь-
лэн ылавсэма, vois тэдтэминэ. Сь вэсна, вьд вошков вэсэм
вэрын, олэмьс сьль pondis казитцьнь этарэ зугьлэнзык да газ-
тэмэнзык.

Нэста недьг бергалэм вэрын, сижэ сувтис. Ацьс вешиг оз
тэд, кьтцэ колэ муннь. Drug сьль dum вьлас уші компасьд.
Эд more вьвти ветлэш јаз рьр сь шэрти коршэнь колана тужэ.
Perjis саркашьс компасэ, лицькьстис кноркасэ да још јьла
strelkaьс шэд помнас петкэдлис сьладорэ, кьтцэ Петка вешиг
оз кэсји вэли муннь. Рьркнитис компасэ, а strelkaьд вара-
зэ петкэдлис сетчанэ.

Петка мэдэдҗис сьлаң. Ацьс dumajтэ, компасьд-рэ-эд
тэдэ-зэ-нин, кьтцэ колэ мунньд. Но компасьд регыд сижэс
vajэдис seeэм еакьд вэраинэ, мыј дэрэмтэ кошавтэҗ seti
некьз оз роз вэли муннь.

Кьевотис сижэ јокинэ, сеҗша вара визэдилс компас вьлэ.
Јона бергалтис да кьелэлис Петка, а компас strelka рьр этмоза
асньралэмэн тојлалис сижэс ливэ нура, ливэ suk вэраинэ, ливэ zev
јокинэ.

Skərmis i povзis Петка. Сеҗша шјис компасэ саркаас
да мэдэдҗис кьтцэ кокьс нуас. Ацьс dumajтэ, мыј став путе-
sestvenникьс да more вьвти ветлэш јэзьс вазэн-нин ешкэ зги-
нитиснь, компас шэрти-кэ ветлэдилснь.

Munis дьг. Медвэрын кэсјэ-нин вэли zev јона вэрдзьнь
да drug пујас пэвстти тьдовтҗис увтасмыш сонди.

I рьрьс-рьр вьттэкэ вэрьс ставнас бергэдҗис сьлаң тэdsала-
дор вокнас. Тазі loi, дерт. сь вэсна, мыј Петкаль drug уші
dum вьлас, кьзи сонди леҗҗигэн рьр зирдавлиснь крестьс да
гэгрэс јурьс Ајосиноса вицьколэн.

Эни сижэ гэгэрвоис, мыј Ајосино аву сужа вьльн, а веш-
кьд вьльн, а Лэз ть аву возьн, а вэр вьлас. Вэрьд эни Петкаль
zik тэdsа-нин loi сь вэсна, мыј став нујасьс, сорјасьс, шон-
јасьс, vaz мозьс кујлиснь асланьс местјасьн.

Regьд сижэ гэгэрвоис, кэнизык ацьс. Тажэ месташаньс ez
vэв ьльн сижэ трэпашь, kodi munэ Ајосиношаң razjezdэ, no
povodnaj-эд ьльн razjezdэз. Петка газмис, чеҗцьстис вэд-вэв
вьлас... да drug лантис да pondis кьвзьсьнь.

Невьлэш кьлис шьлэм. Тажэ вэли кувэmkэ асльсшэма, гэгэр-
vотэм, шэкьд шьланкьв. Петкаль ez казитць тајэ шьланкьвјьс.
Петка лантис, saјmovтҗис да гэгэр визэдэмэн pondis виҗцьсьнь,

kor pozas svičnitnъ vavsə da pemdytəz vojdar ədjəzъk gə-
nitnъ tajə gəzтəм vərsъs, asъssama povzədana sъlankъvsъs.
Gənitnъ tədsa trəpaəd, razjezdə, gortə.

11

Aļosinoъs vər Ioktъs Ivan Mixajləvič da Vaška razjezdə
votəz-na kəlisnъ kueəmkə grъmgəм da zъk.

Uvtasъs kajisnъ da azzisnъ razjezd dorъs zev una vagon-
jas da platformajas. Neuna ььnzъk voļsъstčəma vьdsə ūikt—
zev una rud palatka. Sočisnъ vьpurjas. Sьnalisnъ roxodnəj
kuxņajas, varkədisnъ-puisnъ vьpur vььn pərtjas. Gərdlisnъ

vəvjas. Nokşisn̄ uzal̄s̄jas: s̄blal̄isn̄ kerjas, pəvjas, jaseikjas, k̄skal̄isn̄ platforma v̄l̄s̄ p̄ovozkajas, ş̄jəs-kəluj, mesəkjas.

Vaşka vetl̄ad̄l̄stis̄ uzal̄s̄jas pəvst̄n, vizəd̄lis̄ vəvjassə, şujlis̄ jursə vagonjasə, palatkajasə, veşig p̄oxodn̄ej kux̄n̄a lomtaninə da kotərtis̄ korşn̄ Petkaəs, med̄ juaşn̄, kor loktisn̄ ravoçəjjas, k̄zi v̄li tajə stav del̄əbs. M̄jla Şergej bergalə palatkajas dor̄n, vajalə vipurjasə pes? Da-əd nekod sijəs oz vid̄ ni oz vət̄l̄ set̄s̄.

Munigas Vaşkal̄ p̄an̄dəşis̄ Petkalən mam̄s da, Vaşka jualəm v̄lə, zev skər̄b̄s̄ suis: „tajə idol̄s̄ mijan mu p̄r̄b̄skə-ñin muni-a. Lunsərşan̄ muni da vek abu, veşig əvədajt̄n̄ ez vol̄“.

Tajə viştaləm̄s̄ zikəz-ñin çujm̄dis̄ da skərm̄dis̄ Vaşkaəs. „M̄j-nə tajə Petkābs̄kəd kerşə?— Dumajtə s̄jə. — Tənzi k̄t̄çəkə vosli, talun vara vosəma. Da-əd kueəm najan! Aç̄s̄ ram̄s̄ ram, a guşənikən m̄jkə p̄r̄ vəçə da vəçə“.

Taz mən̄p̄alis̄ Vaşka Petka j̄l̄s̄. Drug juras s̄l̄s̄ vois mən̄p̄, gaskə, oz Şergej, a aç̄s̄ Petka, med̄ ne jukş̄n̄ sedəm çer̄iən, boştis̄ da m̄dl̄ə çəvtis̄ n̄retkasə. A əni seşşə guşən ətnas̄ i k̄jşə.

Sodtəd̄ n̄stə Vaşkal̄ dum v̄las̄ uşi nevažənja p̄r̄jaləm̄s̄ Petkalən. Tənziə vosligad̄ suis, tətka ordə-pə vetli, a set̄çə, vələmkə, abu i voləma.

Taz dumajtis̄ Vaşka da suis Petkal̄ vəçn̄ çor̄d̄ dopros, kovmas-kə, i n̄jt̄st̄n̄, med̄ vozə kezlə oz s̄zi vəç.

Munis gortas̄ da posvozşan̄s̄ -na k̄lis̄ gora vençəm vət̄-mam̄s̄l̄s̄.

Med̄ eşkə skər̄j̄v̄ş̄n̄s̄ i s̄l̄s̄ eə vidəm ez veşkav, Vaşka ez p̄r̄, a kutis̄ k̄v̄z̄s̄n̄.

— Da k̄z-nə tajə tazi?— sualə mam. Gələs şert̄īs̄ Vaşka gəgərvois — mam m̄j̄b̄skə skərməma. — Kət eşkə dum̄st̄n̄ şetisn̄. Me kartupel̄ k̄k pudov̄n̄a pukti, əgurc̄ — kujim grad. A əni s̄iz-kə stav̄s̄ i vosə?

— Attə kueəm te! — d̄zməm̄ p̄r̄b̄s̄ suə vət̄s̄. — Viçç̄s̄n̄ ali m̄j̄ kutasn̄? Ças-pə viçç̄slam, kor Katerinalən əgurc̄b̄s̄ voas. Vagonjas̄s̄ gruz nek̄t̄çə petkəd̄l̄n̄, a s̄jə — əgurc̄... Kueəm te, Kaşa, t̄skod! P̄r̄ voj̄dər̄ uv̄ḡlin: i zes̄k̄d, i lap̄k̄d, i raç̄d budkaad oməl, a əni za! loəma budkaad. Da med̄ ra-zəp̄. Med̄ mu p̄r̄b̄s̄ munas̄ tajə budkaad.

M̄jla əgurc̄ vosə? Kueəm vagonjas? Kodi pondas budkasə

газнь?— çujmis Vaška, dumajtis мьжкә љктор лоәма да ырис керкаә.

Ez таеәма çujмын Vaška, kor zavod straitäm жыльс pervoj кылис, кыз әни çujmis. Gortas тәдмалис со мьж: будка нальс zugәдаснь, сь mestati муннь кутаснь запаснәй тужяс, медьм vagonjasль straitçan груз novlәдильнь. Perejezdsә nuasнь мәд-лаә. Setçә-zә vәçasнь наль вьл керка.

— Te gәgәрvo, Kәterina,— şәләмşaһьс vištalis бат.— Mijanль-әмәј таеәмәс будкатә vәçasнь? Әни-әд аву vaz рәрабд, med stәрәзjasль kueәmkә pon olaninjas kodәs straitнь! Mijanль vәçasнь jugьdәs да ьздәs. Ten radльнь kolә, a te... әgurць да әgurць!

Mam laһtis да vergәdçis.

Ez-kә еşkә ставьс тәјә таеәм drugән да viççьštәg lo, ez-kә еşkә ninәм dumajttәg ьм-moz us jur vьlas тәјә жуәрьс, sijә еşkә i ачьс rad вәли enovtnь тәјә vaz, kişşәм, zesкьд будкасә. A әни sijә povzis. Vьvti-nin drug да әдјән ставьс тәјә vәçşә-da. Povzәdis азьвтәм, һекор тәдлътәм термаşәмән olәмьслән vezşәмьс. Oлис razjezd ләңа. Ałosino oлис ләңа. Seşşа drug, вьттә kueәmkә ьльшаң гь medvәrьн vois i tatçәz да puzuvtis razjezdьş да Alosinoьş stav olәмsә. Kolhoz, zavod, ju pomәd, вьл керка... Stavьс тәјә çujmәdis, povzәdis aslas әдnas, термаşәmnas, вьvti әдјә voәmnas.

— A звьл-ә, Grigorij, lәşьdзьк loә?— јualis sijә.— Bura kәt omәla, әнәз tani ыр-na so kueәmakә да olim. A drug, љкзьк-kә seni loә?

— Da тьрmas-һin tenьд!— suis бат.— Тьрmas сәрньтә, Kә-ta... Jandьş. Ачьд on тәд, мьж сәран. Sijән-әмәј mijan ставьс vәçşә, медьм љкзьк olәм vәçнь? Te vizәдль Vaška çuzәм вьлә. Sulalә so, trustьд, a vomьс peләзььс. Kәt içәt, a gәgәрvoә, мьж бурзьк seni loә. Siz әли аву, Vaška?

Vaška veşig ez kuz ninәм sunь, сәмьн јurnas dovкһitис.

Una вьл мәвр, вьл јuaşәmјas zuisнь çelәd tom јурьн. Mamьс moz-zә senzis sijә вьvti әдјә olәм vezşәm вьлә. Сәмьн тәјә әдјasьс ez povzәднь Vaškaәs, a, кьзи ьли муә әдјә муньş skorьј ројезд, кьскиснь as dinas.

Petis Vaška sarajә да ырис sonьд ьзку paş ulә. Сәмьн ez uzьş сьлән.

ьльшаң dugдвьлтәg вәли кьлә грьмгәм сь рәвјас сьвля-ләмьс. Poskis manovrovәј parovoz. Zыngisнь јukaşльс vufер-

jas, i kьzkə zev povzədian sьən gorzis signalnəj tozok streločniklən.

Rozaləm saraj vevt pyr Vaškaly tьdalis pemydləzov jenez tor da zirdalyš kujim kozuv.

Tajə kozuvjas zirdaləm vlyə vizədigen sьly dum vьlas uši bačlən vištavləm vьl ləšьd oləm jьlyš. Sijə jeseə jonьka toвьrt-čis pašən, kučis šinjassə da dumьstis: „A kueəm ləšьd oləmyš lo!“ Seki-zə mьjlakə dum vьlas uši krasnəj ugolokьn əsalyš plakat. bьzd, povtəm čuzəma, krasnoarmejec sulalə šurja vokьn, kias topədəma vintovka da šuša vizədə vozə. Sь vər vьlyп vez mujas, kəni zarniən ləstalə zuzьd eəkyd šu, kəni zorizaləny gьryš poetəm sadjas, kəni paškьda vošьstčəmaəš miča da gaza vələstjas, nəti oz munьny Alosino vьlə.

A vozьn, mujas sajьn, veškьd da paškьd sondi jugərjas pəvstьn eapa kьpədčəmaəš gьryš zavod trubajas. Jugjalan əsinjas pьryš tьdaləny kələsajas, vijas, masinajas.

Bьdlaьn tьryš jəz, dolydəš da gazaəš. Bьdənlən aslaпьs uz: kodi mu vьlyп, kodi viz vьlyп, kodi masina dorьn. Kod, šurə uzaləny, mukədjaslən uzavšəma-nin, sojččəny.

Kueəmkə ičətik dečinka, jona Pavlik Priprьgin vьlə munə, səmyп abu seeəm najt čuzəma, šuša vizədə jenezə, mičəə lebyš dirizavl vьlə.

Vaškaəs pyr neuna zavidь vəli voštə, mьjla sijə šeralьš dečinkaьs Pavlik kod, a abu sь kod, Vaška kod.

Sijə-zə plakat məd peļəsas— ьlyп, sьlaпьn, kьčə vəli šuša vizədə sijə ьli musə vizьš krasnoarmejecьs— vəli risujtəma seeəmtor, kodi Vaškaəs pyr vəli vьtə povzədlə, kьzkə šələni vьlas oz lo ləšьd sь jьlyš dumьstəm vəryп.

Setьš tьdalisнь kueəmkə pemyd paškələm vuzərjas. Na pьlyп tədčəlisнь lok skər čuzəmjas. Kodkə vьtə vəli sešan vizədə lok najan šinjasən da viččьšə, kor munas livə bergədčəs krasnoarmejecьs.

Vaška vəli zev rad, mьj šuš da təlka krasnoarmejecьs nekьčə oz mun ni oz bergədčь. Sijə pyr povtəg vizədis setčə, kьčə kolə. Stavьsə azzə, stavьsə gəgərvəə.

Vaška unmovšə-nin vəli, drug kьlis kalitka voštəm sь. Kodkə pьris butkaə.

Nedьr mьštə mamьs čukəstis sijəs.

— Vaša... Vaška! Uzan on?

— Og, mam, og-na uz.

— Te Peŭkatə talun en azzьv?

— Асьvнас аzzьli, a seŭŭa eg. А мьj-нə?

— Мамьs volis. Суə, vosi-рə. Əvədəz-na-рə munlis da ənəz vek ави.

Kor мамьs munis, Vaŭka povzis kod. Sijə vəli tədə, мьj Peŭka ави seeəm звоj, медьm vojjasьn vetlədlьnь. Vaŭka ņekьz ez vermь gəgərvonь, kьtсə vermis lonь sьlən ŭamtəm-təktəm təvərsьs.

Peŭka vois gortas ŭorəp. Vois kartuztəg. Ŷinjasьs vərdəm-ьsla vəli gərdəŭ, kəŭ i kosəŭ nin. Tədсə vəli, мьj zev jona музəma. Сь vəсна zev pьdди puktьtəmən kьvzis мамьsьs pиnəŭmsə da ŭojtəg i vьdən сəla pьris eskьn ulə.

Regьd unmovŭis, səmьn uzis zev loka: vєrgalis, ruztis da мьjkə vrotkis-səris unjьvŭsьs.

Sijə viŭtaŭis мамьsьs vəgə ьlavləmən. Мамьs eskis. Siz-zə viŭtaŭis i Vaŭkalь, səmьn Vaŭkaьd ez zev eskь. Prəsta siz-əd oz vosьlьnь.

Med vosnь, kolə kьtсəkə munьp ьivə мьjkə korŭnь. А kьtсə da мьjla vetləma, Peŭka sijəs oz viŭtav, ьivə prəsta sərə ьlədсə. Vaŭka pьr i gəgərvois, мьj Peŭka ьlədсə.

Kor Vaŭka ŭinmas veŭkьda suis, мьj Peŭka pəjjaŭə, əni veŭig ez kut soŭŭnь, a ŭinsə eəkьda lapjədlig tьrji vєrgədсis. Vaŭka gəgərvois, мьj Peŭka ņinəm oz viŭtav da dugdis juəŭnь. Асьs dumajtə, jona-zə Peŭkaьd vələma najan da kueəmkə asьŭŭama.

Tajə kad kezlə geologjas mədədсisnь mədləə, Ŷinayka ju jьvlaŭ.

Vaŭka da Peŭka loktisnь kolədnь najəs. Otsalisnь kəluj səvtnь vəvjas vьlə. Kor stavьs vəli gətov, Vaŭiļej Ivanəviс da sьlən kuz tusaa jortьs, zev jona prəseajtсisnь сəladкəd, kodjaskəd povodnəj kad ətləpn vetlədlьvlisnь vəjjasəd. Raz-jezdə kəŭjisnь loknь səmьn gozəm pomaŭig kezlə.

— А мьj, сəlad?— јualis Vaŭiļej Ivanəviс mədədсigas-ņin, — siz ti en i vetləj kompastə korŭnь?

— Stavьs Peŭka vəсна,— voсa suis Vaŭka.— Pervoj vəli асьs menə nuədə: vetlam da vetlam... А kor me kuti nuəd-

сьнь, асьь ez mun. Әтсьд korli — ez mun. Мәдьсь — вара ez mun. Sizi vetlytəm i loi.

— Мь-нә тәжә те, Рәтә?—senzis Vašilej Ivanovič. Sija zev vura pomnitis, киеәм шәләмьсь кәсььшлис Рәтәка коршнь kompassә.

Og täd, мь-нә ешкә setçә suis çəvušəm Рәтәка, кьзи ешкә кулис pravdajtсьнь да drug pu dinә doinalәм әти вәльь orәдçis да рьзjis trәpalañ gruznas i вь-лән. Stavньь ушкәдçisнь суәднь sijә. Әд vermis Alosinoәз гәнитнь.

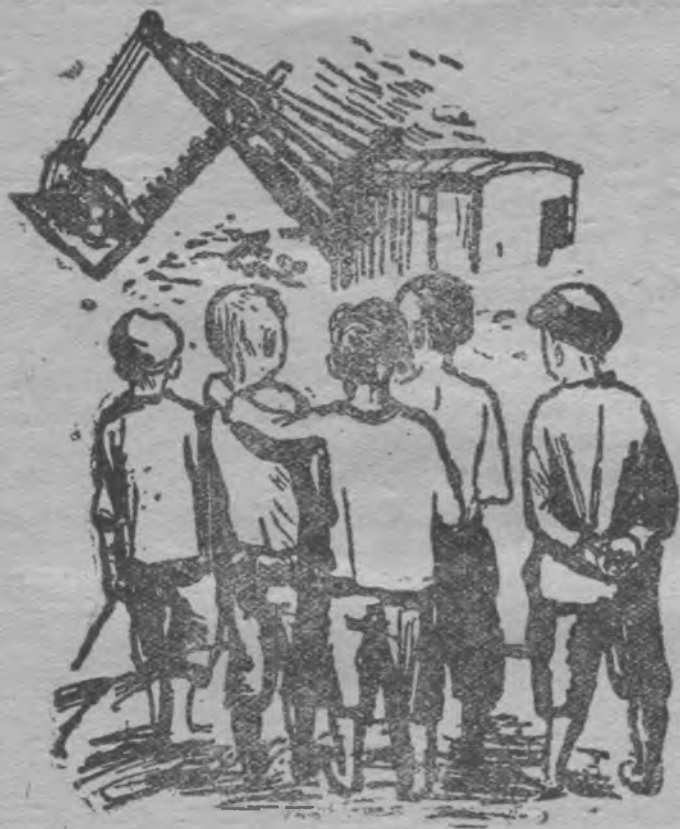
Вьтә nagajkaән куçкиснь Рәтәкаәс, seeәм әд-жә сьвьтçis sijә вән вәрша вешкьда куштјас vomән, vasәд viz vomән. Stavnas Рәтәка rezsis, најтçis, дәрәм вәздорьсь кошәшсис вешкьда trәpa вьлад kotәrtigән. Зик-нин trәpa dinьсь suis вәләс да торьда kvañilis dom povodәдьсь.

Ешкьда lolalis Рәтәка, шинјасьсь jugjalisнь, kor sijә vajәdis

рѣкѣсь вѣсѣ ыл колѣм каскѣсь Ваѣлѣј Іванѣвиѣ динѣ. Тѣдѣѣ
вѣли — Рѣтка ѣмкодѣѣ, удѣјѣѣс бур вѣѣѣн тѣѣ мунѣсь бур
ѣѣѣсь-да.

12

Ез-на удѣтѣн ѣстѣдѣн вѣл керкасѣ, муртса воѣсалисъ ѣѣѣ,
воѣѣѣснѣ ѣснѣ рѣмѣ рѣктѣвнѣ, а стѣл визѣясѣс запѣснѣј тѣј-

ѣаслѣн ѣѣѣѣѣснѣ ѣн градѣяс воѣмѣн, рѣрѣдѣснѣ вѣзмѣм рѣѣѣс,
ѣѣѣѣѣснѣ рѣс визѣн сѣрѣј дѣј ѣѣѣѣснѣ кѣѣѣѣм бурѣка ѣѣнѣ.

— Но, Кѣѣѣ, — сѣис вѣѣѣс, — тѣлѣн рѣндѣм вѣл рѣѣѣѣѣ рѣ-
нѣ. ѣѣѣѣѣс дѣ ѣѣнѣяс мѣѣн дѣрѣѣ рѣмѣлѣснѣ, а тѣнѣ, ѣѣѣѣ
ѣѣѣн, вѣѣѣѣснѣ ѣѣ рѣѣ.

Сѣѣѣѣ рѣндѣснѣ кѣртѣвнѣнѣ нѣрѣяс, рѣѣкѣд'ѣнѣ ѣѣѣѣѣс,
воѣрѣѣѣс, ѣѣѣнѣяс дѣ ѣѣѣѣѣс.

Səvtisn̄ stavə t̄elegə. Bəras domalisn̄ Maŋka-kəzəəs da vərzəd̄cisn̄ v̄l̄ olaninə.

Bať kut̄ç̄şis vəz̄ziə. Vaška kutis karaşin lampa da avazur. Mam̄s zev viz̄ç̄şəmən morəs verdas topədəmən kutis k̄k çvet ḡrniç, k̄tçə v̄li saditəma geran.

Vərzəd̄ç̄təz vojdar stavn̄s bergəd̄ç̄lisn̄.

B̄dladorsaŋ-ŋin v̄li vizov n̄ajt budkasə k̄eovtəmaəs uzal̄şjas. Vevt v̄l̄n m̄disn̄-ŋin kamḡn̄ çerjas, zurt̄n̄,

vert̄l̄n̄ siməm k̄ərttujas. Koşaləm p̄ervoj p̄əvjas çor̄da kamḡşisn̄ muə.

— B̄t̄tə p̄əzar v̄l̄n̄, — suis mam̄s. Açs bergəd̄ç̄is m̄darə da əsəd̄is jursə. — B̄is̄ avu, a ḡəgər p̄əzar v̄l̄n̄ kod.

Reḡd Ałosin̄oş loktisn̄ çelad, b̄dsa çukərən: Feđka, Koçka, Ałoska da n̄sta k̄k t̄ədtəm çetina — Jaska da Surka.

Vetlisn̄ ploşeadka v̄l̄ vizəd̄l̄n̄ ekskavator v̄l̄, vetlisn̄ ju roməd̄ dinə, k̄əni v̄li tuvjavlən̄ muə ker spuntjas. S̄ v̄r̄n̄ munisn̄ kupajt̄ç̄n̄.

Vaš v̄li zev son̄d. Vartçisn̄, rezsisn̄, şeralisn̄ pol̄ş Surka v̄l̄n̄. Feđka sunəma da va p̄eşaŋs̄ t̄ədl̄təḡs kva-

titama sijās kokādēs. No jona-zē goraa da mištama gorādis
Šurkaād.

Sešša tuplašisn̄ь vereḡn, šornil̄isn̄ь vaz da v̄l̄ delājas
j̄l̄š.

— Vaška, — jualis Fedka, ačs̄s gae kujlis da verināš
cuzāmsā sondiš̄ kinas tupkis. — M̄j-nā sijā pioner̄s loā?
M̄jla-nā nājā r̄y munān̄ь ētlaēn, vorsān̄ь varavanēn da
trubajas p̄ltān̄ь? Меньм̄ атч̄д ваt̄ l̄ddis, pioner̄jas-pā oz
gušaš̄n̄ь, oz t̄skaš̄n̄ь, oz piņaš̄n̄ь daj jeseē m̄jjaskā oz
vāšn̄ь. M̄j-nā, nājā švjatājjas aļi m̄j?

— Аву... аву-zē švjatājjas. Me kolān vo daq̄ ordā vetli.
S̄lān pišs, Boris̄s — pioner. A mi s̄kād k̄k̄k̄s t̄skaš̄im.
K̄k̄nānš̄s sijā меньм̄ seeēma š̄lidinā šetalis, sām̄n kuč-
č̄s. A te suān — oz košaš̄n̄ь. Seeēm-zē prāstāj̄ n̄vkajas da
dētinkajas. Вьдмасн̄ь — komsomolā p̄rās̄n̄ь, a sešša Kras-
nāj̄ armijāē munas̄n̄ь. Me вьдма da Krasnāj̄ armijāē-zē mu-
na. Bošta v̄ntovka daj kuta vizn̄ь.

— Kodēs vizn̄ь? — ez gāḡrvo Fedka.

— Kodēs? Вьдānēs. A v̄ztāḡd̄ loktas jez̄d vanda daj
boštas asl̄s stav̄ mun̄mās̄ mijān̄l̄š. Me tāda, Fedka, m̄j
sijā velāj̄ armijāē loā. Меньм̄ Ivan Mixajl̄ovič̄ stav̄sā v̄š-
tavlis. Belājjas̄d̄ — sijā вьдšama sarjas, kupec̄jas, kulak̄jas.

— A kodi-nā eškā Danil̄ Jogorjevič̄d̄? — jualis p̄r-na
čāla k̄vz̄s̄ Aļoska. — Sijā-ēd kulak, siz-kā sijā — velāj̄ ar-
mija-zē?

— S̄lān v̄ntovkaē avu, — ned̄r̄ dumajtēm̄ m̄šti voča
suis Vaška. — S̄lān v̄ntovkaē avu, a em̄ sām̄n vaz som-
polka.

— A v̄li-kā eškā? — oz dugd̄ Aļoska.

— V̄li-kā da v̄li-kā! Kod-nā s̄l̄s v̄ntovkasā vuzalas?
Oz-ēd вьдān̄ь, kodl̄ь kovmas, v̄ntovkatē da p̄lēm̄jottē
vuzavn̄ь.

— Mijān̄l̄ eškā ez vuzavn̄ь, — sēglaš̄ič̄is Aļoska.

— Mijān̄l̄ eškā ez vuzavn̄ь, ičātēs-na mi-da. A Danil̄
Jogorjevič̄d̄l̄ zik oz s̄ vāsna. Vot̄ n̄r̄ēv̄itl̄āj̄, skola loā da
sek̄ stav̄sā gāḡrvoān̄n̄d̄ da tād̄malān̄n̄d̄.

— Loā-ē na skolaē? — oz čajt̄ loiḡ Fedka.

— N̄p̄remennā loā, — suā Vaška. — Ti volāj̄ mād̄ ve-
zonnas da mi stav̄n̄m̄ āt̄čukārēn̄ vetlam̄ glav̄n̄āj̄ stroit̄l̄n̄āj̄
inzēn̄er̄ dinas da v̄štalam, med̄ eāktas vāšn̄ь.

— Janzim kызкэ вьтэ виштavnьсэ, — jəzɡyltʃis Aloska.

— Ninəm abu janzim. Ətilь-kə-əd janzim-a. Vot, susnь, kueəm petəma. A unanad nəti abu janzim. Me kət aсым i vištala. Mьj-nə ровньс? Nəjtas əli mьj?

Seşsa Alosinosa çelađ ləşəđcisnь munнь, a Vaška mədəđcis najəs kollədnь.

Trəpa vьlə petisnь da azzisnь Peškaəs. Sijə, tьdalə, vazən-nin seni sulələma da məvpaləma, matьstçьnь əli ne çelađ dinə.

— Munam, Peška, mijankəd, — suis Vaška, ətnasьsь gaztəm vərsə munнь-da. — Mьjnə te seeəm zugь? Bьdnə gazaəs, a te ətnad zugь.

Peška vizədlis sondi vьlə, no sondiьs vəli vььn-na. Seşsa mьza mort moz numjovtis da mədəđcis çelađkəd.

Bər loktigas Vaška da Peška neьlьş Danil Jogorjeviç xutor dinşan, zuzьd div ru ulьş azzisnь Paskaəs da Maskaəs.

Najə vəli pukalənь vez mьk vььn da mьjkə çukərtənь muşьs, tьdalə, kolan voşa zoludjas.

— Munam na dinə, — suis Vaška, — pukəlystam, sojçьstam da şeralьstam kət neuna. Munam, Peška! Da mьj-nə seeəm ram loəməđ? Voan-na-əd gortad.

Najə guşənikən matьstçisnь çelađ dinə vərvьvşanньs, vauaşisnь da kыз-taj ьrəstasnь:

— R-r-r-r-r... R-r-r-r...

Paska da Maska çeçьstisnь, da veşig ez bergəđçьvnь vərлаңьs, kvatitисnь məda-mədsə kiədnьs da kotəren.

Çelađ panjisnь najəs da poeisnь nalьş tujsə.

— Kueəma povzədinnьd, — vikьstçəmən dəzməm pьrьş suis Paska.

— Zikəz povzədinnьd, — soddis Maska, şinvasə çьskalig moz.

— Kodən-nə ti dumajtinньd? — jualis Vaška. Aslьs zev nimkod, mьj udajçcis najəs povzədnь.

— Mi dumajtim — kəjin, — voča suis Paska.

— Livə dumajtim — os, — soddis Maska. Seşsa numjovtis da çurgədis çelađlь soztьrьs əktəm gьrьş zolud.

— Mьj-nə mijanlь taşь? — ez vošt Vaška. — Ti aşnьd-nin tajən vorsəj. Mi ьzьdəş-nin, mijanlь tajə abu vorsantor.

— Zev vur vorsantor, — voča suis Maska. Burakə, ne-

кыз оз гэгэрво, мьла Вашкаль оз туйнь vorsнь zoludjas. Sešša zev goraa šerəktis.

— No мь, рəсəд jona-na vidčə?— jualis Vaška. Sešša drug zev lokьš sodtis:— Siz tijanь i kolə, tijan vatьnd-əd zulik.

— Vaška, en lьšt, — dorjьstis Peška. — Tajəjas-əd ičətəš-na,

— Mьj-nə, kət i ičətəš? — kьzkə lokьš nimkodašəmən suis Vaška.

— Zulik-kə zulik i em. Zvьl-əd, Paska, vatьnd tijan zulik?

— Vaška, oz kov! — kevмьšig moz suis Peška.

Paska da Maska povzьstisнь Vaška lok noga šornьš da čəla vizədlisнь məda məd vьlanьš.

— Zulik, — nəzjənikən suis Paska.

— Zulik, — eəe suis Maska da zev mičəə nimjovtis. — Səməп sijə vur zulik vəli. Pəсньm lok, avu saп, a sijə vur...

A sešša... — seki gələсьš Maskaləп drəgmuni, sijə ьslovzis, ьзд kəльdləz šinjasьš zugьlčisнь, тьринь šinvaən, a ičətik kijassьš, ez i tədlь, kьzi uši kьk zolud, — a sešša voštis mijan vatьnm da kьtčəkə ьл-ьл i munis mijan dinьš.

Kueəmkə aslьššama, mištəп gorədəп sь kьlis Vaška vəgvьlьš.

Bergədcis sijə da azzis: pьdə, čəskьd duka turun pьkə jursə šujəməп, oməlik pəlpomjasnas tiralig тьrji dugdьнь vermьtəg, sьtəg... vərdis Peška.

13

Bli mujas, kodjas jьlьš unəлš məvpavlisнь čələd, vьttə kьeп moz vek ətarə topaləməп da topaləməп matьstčisнь 216-əd nomerəп nimtəп razjezd dinə.

Gьrьš vokzaljasə, gьrьš zavodjasə, zuzьd kerkajasa ьli mujas əni vьttə ez-пin ьлп kazitčьнь.

Vaz moz-na vəli suvtlьtəg təvzьstas skorьj pojezd, no suvtlьvlə-пin vəli 42-əd passazirskəj da 24-əd počtəvəj.

Тьртəп da kus-na vəli kodjəп gujasə zavodsa ploeadka. No seni šojasəп-пin zuisнь uzalьšjas, ujalis-пin seti musə jirig тьrji da kərt vomnas vazgig тьrji čudovisee-masina ekskavator.

Bara volis fotosjomka vəснь aeroplan. Lunьš-lun sodisнь vьl varakjas, skladjas, otsašəп maštərskəjjas. Vois kino-peredvizka, vagon-pьvšəп, vagon-bivlioteka. Zavoditisнь

şornitnъ radio ruporjas. Medwærn loktisnъ Krasnêj armija-
lên çasævajjas da çala suvtisnъ aslanъ postjas vъл.

Ivan Mixajlëviç ordê munigên, Vaška suvtis aslanъ vaz
budka mestae.

Tædmalis mestasê kolêm şurjajas şerti. Munis matæyk
da, reļs vълas vizædig moz dumъstis, mъj vot tajê jugjalan
reļsъs munê buree siļê peļæs vomænъs, kænî nalên sulavlis

paçъs. Sъ vълn çastê najê sontъşlevlisnъ gærd kaņkæd, Ivan
Ivanëviçkæd. A suvtædnъ-kê sълъş krævatsê vaz mestas, siļê
loê buree krestovina veştas, veşkьda kærtujvъsa polotno
vomænъs.

Vaška bergædçьstis. Tævarnêj vagonjasæs tojlalig tьrji pus-
kis-munis vaz maņovrovêj parovoz. ægurçь gradjasъs veşiğ
ņinêm avu kolëma. A kartupeļьd avu seeêm ñeznêj da lъa
pъrъs, veşiğ zuglêm izjas kostæd kænjasъnkê çurgædæma asşъs
busæş viz korjasa kustjassê.

Mædis vozæ. Dum vълas uşi kolan voşa gozæmъs. Tæêm
asъvja kadъs sek vævli læn da tьrtêm. Gezædika sæmъn væli
gogņitasnъ zozægjas, ziņķnitas zæşt kælækæļçijasnas majeg
dorê domalêm kæza da goļķnitas vedrajasnas zurтъş, jukmæs
dorê vala loktъş pъvva. A æni...

Сорьда гьмгиснь ськьд нэсјас ьзд керјас Лэң ју бере-
гэ тувјавлігэн. Гьмакьліснь вагонјасьс ьвлалэм рејсјас,
камгиснь мэлэтјас сјесарнэј маџтерскэјьп да пулемјот моз
саркэдциснь из зугэдлан лантлэтэм масинајас.

Вашка вузис вагон увти да воца лүкашис Шергејкэд.

Клејэс кias Шергеј кутис колоторот да кушьтцэмэн мьјкэ
корсис вьјэн-ляэн кишкашэм турун рьекьс. Сіјэ, тьдалэ, дьр-ңин
корсэма,— цузэмьс вэли вьвти-ңин дэзмэма да зумьс.

Вашка визэдліс му вьлэ да drug аzzis Шергејльс воем-
torsэ. Сіјэ вэли колоторотлэн пішкэдчан вїнтьс, коди пуктьсшэ
колоторотэ розјас пішкэдлігэн.

Шергеј ez vermь сіјэс азьнь. Вїнтьс вэли спал вокьп
Ваškala дорьп.

Шергеј визэдліс Вашка вьлэ да вара корьртцис, кутис корьсьснь.

Ешкэ визэдлэмьс-кэ Шергејлэн вэли скэр да најан, Вашка
ешкэ мунис үозэ аслаз тујэд кьв сутэг, мед кэт Шергејль loi
војэз корьсьснь.

Но ңинэм сеээмьс Шергеј цузэм вьльп ez тэдць. Цузэ-
мьс вэли сеээм, куеэм овлэ вьд морилэн, кор коршан колан
vozэм instrument да ңекьз оз шур.

— Те он сетьс корш,— тэдлътэгьс сушис Ваškалэн.— Те
ля рьекьс коршан, а сіјэ so спал саян кујлэ.

Вашка leptis колоторот вїнтэ да мьчцис Шергејль.

— Кьзи-нэ сіјэ воіс сетчэ?— сензэ Шергеј. Ме вэли котэрта,
а сіјэ чечьстис киш да so кьтчэ левэма.

Гэтовэс-ңин најэ вэлінь ңумјовтнь да заводїтнь шорнїтнь,
да drug кькнаньсьс ушї dum вьлас vazша pomтэм лэгалэмьс.
Рьрьс-рьр-зэ кькнан детїнкаьд зумьстциснь да жоша визэдліс-
нь мэдэ-мэд вьланьс.

Шергеј арльднас вэли ңеуна ьздьзьк Вашка ногэ, кузьк
дај вэснїзьк. Гэрд јуршїа, rud жош шїнјаса — ставнас сіјэ вэли
куеэмкэ пішкэс, вїңов, најан детїна.

Вашка вэли кьзьк, јоньк, колэкэ, і вьпазьк. Сіјэ sulalis
јурсэ корьртэмэн, гэтов кэт вэли мїрїтцьнь, кэт кошаşнь,
кэт і тэдїс ацьс, мьј кошаşїгас јонька inmalas сьль, а оз
Шергејль.

— Еј, челад!— горэдїс најэс platforma вьвшаң механї-
цескэј маџтерскэјьс главној маџтерьс.— Volэј tatчэ, otsьстэј
меньп.

Вэрјьснь loi шор. Кошаşнь-кэ заводїтнь, маџтерль loэ otsav-

təm. Razisn̄ çelad sam̄rtəm kulakjasn̄sə da ədjə kajisn̄ voşsa gruzəvəj platforma v̄lə.

Seni tuplaşis k̄k jaseik. Kərt balka uşkədəmaəş na v̄lə da zugədəmaəş.

Jaseikjas̄ platforma paştalās, k̄z mesək̄s aŋk̄e, razaləmaəş, gəḡltçəmaəş posni da ḡr̄s, zeŋd da kuz, vekni da paşk̄d kərt gajkajas.

Çelad̄i şetisn̄ kujim mesəkən mort v̄lə, kvajt mesək, da eəktisn̄ gajkajassə vərj̄n̄ sortjas şerti. Əti mesəkə — mexaniçeskəj gajkajas, mədə — gazəvəjjasəs, kojmədə — metrovəjjasəs.

Najə zev termaşəmən kutç̄şisn̄ üzə. Kət koşaşn̄ i ez udajtç̄, a k̄knan̄s̄ v̄li okota üzə pomav̄n̄ vozzyk, ordj̄n̄ təvar̄sə.

Najə uzalig kosti platformasə ətarə tojlalisn̄, novlədlisn̄ tuj̄ş tujə, k̄tçəkə krukavlisn̄ da vər m̄ntədalisn̄.

Çelad̄i v̄li zev gaza. Medşa-ninnal̄ şələm v̄las vois, kor scepseik Şemen, dumajtəma, m̄j çelad̄ platforma v̄lə kajəmaəş durəm moḡş, kəs̄is najəs sont̄stn̄ nərjən. Səşsa kazalis nal̄ş uzaləmsə da jortçig tərji vər çəç̄bstis platforma v̄l̄ş.

Uz pomaşəm vər̄n najə kotərtisn̄ viştavn̄ maşter̄i uz pomaləm j̄v̄şs. Maşter dum̄stis, tajəjas-pə, t̄dalə, vərj̄təg stav gajkasə ətləə teçisn̄ — v̄vti-n̄n m̄jkə ədjə pomalisn̄.

Sijə ez təd, m̄j najə v̄vti jona zil̄isn̄. A səşsa mədəməd̄şs ez kəs̄j̄n̄ kolç̄şn̄.

Maşter zev jona senzis, kor gruzçik v̄jis mesəkjassə da razisn̄. Stav gajkasə v̄li teçəmaəş siz, k̄z eəkt̄lis. Sijə osk̄stis çelad̄əs da eəktis vol̄v̄l̄n̄ maşterskəjə otsaşn̄: m̄j vermasn̄, m̄j kuzasn̄ da m̄j velalasn̄.

Nimkodəş munisn̄ gortan̄s̄ v̄ttə zev vazsa drugjas. Səşsa druḡ, əti minut kezlə səm̄n ər̄nit̄l̄ş sporujtan kin̄s — ləglun̄s gətov v̄li vara vaz moz̄s əzj̄n̄ ɛz̄d biə.

Tajə loi seki, kor Vaşka jualis Şergej̄l̄ş, voşt̄lis-ə ez sijə kompassə geologjas̄l̄ş.

Şinjas̄ Şergejlən lokmisn̄, çunjas̄s sam̄rtçisn̄, no vomdorjas̄s n̄mjalisn̄.

— Kompas? — jualis sijə, vaz nəjtəms̄s-na tədç̄mən̄ja skərələmən. — Tijan̄l̄ v̄r̄z̄ka kolə tədn̄, kəni kompas̄s. Ti eşkə med sijəs as ord̄şn̄d v̄r̄z̄ka korşinn̄d...

Sijə kəsjis nəsta-na mɔjkə sodtɔnɔ da zumɔstɕəmən lanɔis.
Sizi munisnɔ nekɔmɔn voʂkov.

— Te, gaskə, suan, mɔj i nɔretkasə mijanlɔʂ en voʂtlɔ-da?
— zik eskɔtəg jualis Vaʂka, Œergej vlə Œinjassə ɕəvtlig.

— Eg, — ətkazitcis Œergej, no ɕuzəmɔs əni sɔlən vara lot
kueəmka najan noɔa.

— Kɔz-nə en voʂtlɔ? — skərmis Vaʂka. — Mi gurjim da
gurjim va pɔdəssə, nekɔʂ ez Œur. Kɔtɕə-nə eʂkə sijə vosi?

— Siz-kə, oməla gurjəmɔd. Ti vurɔyka korsəj, — Œerəktis
Œergej da vizədlis Vaʂka vlə zev-nin kueəmka aslɔʂsəma
vur Œinjasən. — Tijan, kənkə, sen dod ɕeri-nin ɕukərmis, a ti
pukalannɔd da ojzannɔd.

Məd lun asɔvnəs voz Vaʂka voʂtis „koska“ da mədədɕis
ju dorə. Aɕɔs eʂkə nətɔ vlə oz eskɔ Œergej viʂtaləmlɔ-da.

Kujimɔʂ sijə sɔɔɔtlis „koskatə“ da ninəm ez Œur, a nɔlə-
dɔʂsə veɕevəʂ zelali.

„Zvɔl əməj-nə avu voʂtləma? — dumajtə Vaʂka kɔskig
mozɔs. — Zvɔl-taj avu voʂtləma... So, so sijə... A mi... Jəjjas!..

Œəkɔd kɔəm nɔretka mɔɕɕɔʂis vaʂ. Pɔekas mɔjkə vlə
vərə da sparədɕə. Vaʂkalən nımkoɔɔs vom tɔrɔs.

So seʂsa stavnas lɔəəʂ da nıjdəʂ nɔretka sɔpɔkɔʂis vere-
gə. Vaʂka uʂkədɕis vizədlɔnɔ sedəmtorsə. ɕujməmɔslɔ da
senzəmɔslɔ pom ez vəv, kor Vaʂka paʂkədɔs nɔretkasə da
kiʂtis mu vlə kɔz kɔmɔn laɔusaəs.

„Kɔtɔʂ tajə trustjasɔ pɔrəmaəʂ? — senzə Vaʂka. A laɔu-
sajas lun jugɔdɔʂs pɔvzəmɔsla stavnɔs uʂkədɕalɔsnɔ ətarə-
mədarə. — No zev-nin əti vlə sedlas vojdar, zev-nin soɕa —
kɔk. A əni! Da əd veʂig əti jərs ni jokɔs avu sedəma, a
vɔtə ɕes vlə — zoŋ dod laɔusa pɔrəma!

ɕəvtis Vaʂka vər nɔretkasə da mədədɕis gortas. Aɕɔs
dumajtə, gaskə-pə kompastə i zvɔl Œergejɔd ez voʂtlɔ, a laɔu-
sa tɔra nɔretkaɔd zik vara aslas mestaas vois ne vozɔk
tərtja rɔtɔʂ.

Vaʂka kotərtis skladʂan, kɔskis votjəm sutuga gəgɔl. Muni-
gas əsɔnʂs mɔɕɕɔʂis mamɔs da ɕukəstis sijəs. A Vaʂka ter-
maə, oz estɔ; əvtɔstis jurnas da vozə. Mam gorədɔs jonɔyka
da lɔddədlɔnɔ kutis stav lɔktorsə, mɔj loas Vaʂkalɔ, oz-kə
sijə pɔrɔs-pɔr-zə lok gortas. „Nəjta-əd“, „peltə orəda“, „stav

juršitə ņeeka“ — tolkə i kvlə mamlən suašəm. Dert, eskŋn-kə vli mam kvjaslŋ, burəs vičŋŋn ez poz. Səmn Vaška ez zev eskŋ — tədə vli, regbd mamslən vunə stav ləgaləms, da sešša-əd i zvl Vaška vli oz estŋ. Kəsjə-ŋin vli sijə vozə munŋ, da drug mamŋ kutis sijəs kornŋ meli kvjasən, kueəmkə bumagaən əvtig tŋrji.

Vaškələn šin vli još. Sijə pŋr i gəgərvois — mamlən kias tolkə-na voəm pišmə. A pišməs vermŋ vonŋ səmn Pavel vokšanŋs. Sijə uzalis kənkə zev ɣln, šlesarŋn. Vaška jona radejtliŋ Paveləs da pŋr vičŋŋsis sɣls otpuskə voəmsə.

Tajə vezis Vaškals dumsə. Əsədis sutugasə zavorə daj mədədçis gortlanŋs. Med mamŋ kažalas sŋ vəsna estətəm kosti loktəmsə, çuzəmsə zugɣlnədis, nŋrsə ŋuzədis da pŋris kerkaas.

— Lbdŋ, Vaška,— melia suis mamŋ, kəŋ ačŋs i skər-məma vli. Sijə zev bura tədis, mŋj duanitças-kə Vaška, lokən ŋinəm sŋkəd on vermŋ vəçnŋ.

— Mort uzalə vli, a sijə... lbdŋ da lbdŋ! — dəzməmən voça suis Vaška. Sešša boštis pišməsə da nazəŋikən kutis košavnŋ kanvertsə.— Ačŋd eskə med lbdŋin. Kor-taj Ivan Mixajləviç ordə kotravli velədçŋnŋ, pŋr vli vidçan: kəni slajtçan da kəni səjtan? A əni... Lbdŋ da lbdŋ!

— Da-əd eg me velədçəmsŋd yid tenə, Vaška,— mŋza mort-moz suə mamŋ.— Munan vli urok vlə səstəmən, a loktan: stavnad ŋajtšəmsŋd da rezšəmsŋd... Da lbdŋ-ŋin! — vara dəzmis sijə Vaška ŋəzjə vərəm vlə. A Vaška košalis kanvertsə, puktis pŋzan vlə, boštis kəs da mədədçis juŋn. Sešša vəlištə zev zvlŋŋ, vtŋtə rŋtvvbd kezlə pukšis pŋzan sajə.

— Ças sešša lbdŋa, vesjŋ jugbd sərŋs — pəmədçan.

Pavel vokŋ kvləma najə razjezdə zavod strəitəm jɣlŋ, mŋj setçə-pə koləŋn šlesarjas.

Pavel olaninŋn strəitçəms pomašəma da sijə kəsjə loknŋ as çuzaninas. Mamsə əktəma vetlŋn susedka Darja Jogorjovna ordə da juavnŋ, oz-ə sijə šet sɣl gətvŋrskəd pətera ulə gozəm kezlas əti vezəs. A təv kezlas-əd, dert-zə, zavodlən aslas loəŋn pəterajas.

Vaška mamŋskəd zev radəš loinŋ pišməsə lbdŋəm vərŋn.

Mamŋ pŋr dumajtliŋ, kueəm eskə ləšbd vli stav šəmja-əp-kə ətləŋn ovnŋ. Səmn vojđər razjezddad ŋekueəm uz ez vəv da sŋ jɣlŋŋ ŋinəm vli i dumajtŋn.

Sešša Pavel'ed so gətrašəma da stavnyš' vəli okota vizə-
lyň s'lyš gətyrsə.

Darja Jogorjovna j'lyš mam vešig i kvz'nyň ez kəš'j.
— Jesə m'j?— suis sijə. Ač's kvat'itis pišməsə da zev
šuša kutis vizədn' dona šəd čutjas da pasjas v'las.— M'j-nə,
Darjaš' m' oməž'əkəš all m'j? Mijan əni avu-nin vaz čom-
j'ed, a k'k komnata, p'ednej daj kuxna. Ətik'yn aš'ny'm pon-
dam ovny, a mədsə Pavlusaly šetam. M'j-nə mijanly k'kš'š'?

Pi's reg'ed voəm v'le radləmysla, sijə zik vunədis, m'j
nevažən-na vəli zalitə vaz budkasə, vidə stav jəzsə, kodjas
dum'ystisny v'edən zuglyny da v'lp'əv strəitavny.

14

Peťkakəd ləšaləm vərja kadə oris. Peťka loi kueəmkə
aslyššama, zik jəjkod.

Mukəd d'ryj'lyš zik ninəm — vorsas, šornitas, sešša drug
zum'ystčas, lantas da lunt'yr oz petkədč'v, p'yr vorsas gort
doras Jelenka čoj'skəd.

Ətč'ed stolarnəj mašterskəj'š loktigən, kəni najə Šergejkəd
voropavlisny mələtjas, əvədajttəz Vaška dum'ystis vetlyny
kupajtč'ny.

Kezis trəpalaŋ da azzis Peťkaəs. Peťka munə voz'yn, eəky-
da suvtlyv'le da bergədč'v'le, v'ytə polə, med sijəs nekod
oz azz'v.

Vaška dum'ystis k'jədny, k'ytčə gušənsə munas tajə aslyš-
sama mort'ly.

Vəli zar. Təla. Vər suvgə. Vaška kazaləmyš povtəg kezis
trəpa v'lyš da pondis munny v'ərəd'ly, kustjas pəvstəd v'ər-
šaŋs.

Peťka ez ətkoda mun. Uškədč'ylas kotərtny. Ədjə da d'yr
kotərtas. Vaška ədva vermə vətč'ny, kustjas, p'ujas kostədyd
loə k'elavny-da. L'ivə drug suvtas, zev poləmən kutas ver-
gavny, gəgər vizədn'. Sešša mədədčas nazənik, ədva-ədva,
v'ytə v'ərv'v'šəŋs kodkə sijəs vət'le, a sijə oz verm' daj oz
kəš'j munny.

„K'ytčə vara tajə munə-a?“ — Dumajtə Vaška.

Drug Peťka suvtis. Sulalis d'yr, aslas šinvaš' dorsašə. Sešša
jursə əsədis da nəzjənikən bergədč'is v'ər. K'ym'nykə voškov
v'əryň vara suvtis, p'yrkn'itis jurnas, čuk'lytis v'ər'lan'lyš da uškəd-
č'is vešk'əda Vaška v'ly.

Zev drug tajə loi-da, Vaška povzəm mьštьid eškə i җeҗ-
җьstis vokə da җor-nin vəli. Peҗka eškə ez azzьv Vaškaəs,
no kьlis kodlьškə pujas pəvstad traekədҗəmsə. Sijə zev lok
nogən gorədis da sьvьtҗis trəpalaп.

Kor Vaška petis trəpa vьlə, sen nekod-nin ez vəv. Kət
i matьn-nin vəli rьtьs i jona təla vəli, a lolavнь җəkьd.

Jenezti slьvgisнь kьz kьmərjas, no ez ətlaaşavnь gьma-
lan kьmərə, a ətkən-ətkən kьssisнь sondisə tupkьtəg

Vaškaəs pьr jonьka da jonьka voštis poləm. җuvgьs,
uvgьs vəgьs, kodьs mьjlakə jona polis Peҗka, kazitҗis əni
Vaškəlь tədtəmən da lokən.

Sijə mədədҗis ədjəzьk da regьd vois Ləп ju dorə.

Rakitəvəj kustjas pəvstə beregas voļsьstҗəma Һəzьd jez-
dov lьa dor. Vojdər Vaška pьr tani kupajtҗəvlis. Vaьs tani
vəli ləп, pьdəсьs torьd da sьlьd.

A əni matьstҗis da azzis, mьj vaьs ojdəma da gudьrt-
җəma.

җag torpьrigjas, pəv torjas, paliҗ pomjas kьvtisнь mədə-
mədньskəd luкашig tьrji. Sьtəg kьeləlisнь vaьs artməм voron-
kajas gəgər, kodjas drug petavlasнь va verkəsə, livə vər
voсasнь.

Tьdalə, uvlaпas, poməd vəҗaninьп zavoditəmaəs-nin puk-
tavнь pomədjassə (peremьckajassə).

Vaška pərҗeҗsьs, no ez vaz moz uškədҗi vaə, ez gazəa
solkədҗə, ez rezьs, ezьs posпi җerijasəs ez povzədlь.

Sijə Һəzjənik, viҗeҗsəməп leҗҗis beregьs koknas tədtəm-
məм pьdəссə vidlaligtьr. Kustjasə kinas kutҗeҗsəməп, kьmь-
ньškə җuҗsьlis vaas daj petis. Paҗtəsis da nazənik mədədҗis
gortas.

Gortas sijə vəli zev zugьj. Oməla җojis, tədlьtəgьs kištis
zoп kəs va daj pьzan sajsьs җeҗҗis җələn.

Munis җergej ordə. җergej aҗьs vəli skər, җuпsə stames-
kaən vundəma da jodən mavtəmaəs.

Munis Ivan Mixajləviҗ ordə da ez su gortсьs. Seҗsa vər
loktis gortas da voz i vodis. Vodis, səməп unmovьньsə vara
ez vermь. Sьlь dum vьlas uҗi koļan voša gozəməs. I, burakə,
sь vəsna, mьj tajə lunьs vəli seeəm lok da sudtəm, a koļan
voša gozəməs sьlь kazitҗis burən da sonьdən. Drug sьlь loi

zaļ i sija kusiņš, kodəs kodjis da pazədliis ekskavator; i Ləņ ju, kəni vašs vėli seeəm juġbd da səs; i Peņka jortšs, kod-kəd najə vojđər seeəm ləšbdə da vura kollavlišs gaza lun-jassə; vešig gors ġərd kaņšs, Ivan Ivanəvičšs, zaļ loi. Sija budka zugiđəmšəņ mьjkə zugiłmis, gəztəmtčis da munis razjezdšs, kod tədəs kьtčə. Siz-zə kьtčəkə lebzis šəkьd nəsjas kamġəmbš povzəm vekəvəjja kək. Sija norinik kəkəm ulə eəkьdə onmovšlьvlis sarajьņ Vaška da pьr azьvlis tədəs musa vətjas.

Seki sija ьslovzis, kuņis šinjassə da nəsžəņikəņ pondis unmovšņ.

Vətəšis vьl tədtəm vət. Pervoj ġudьr kьmərjas pəvstti ujis šəkьd, ačьs kьmərkod, zarņiəņ pərtmašan još piņa ġbč. Sija ujis veškьdə Vaška nьretka dinə. Səmbьn nьretkašs Vaškaləņ vėli zev ičət, a ġbčšs zev ьzьd. Vaška povzis da gorədis: „Deņinkajas! Vajə əđjəzьk ьzьdzьk tьv! Tajə košalas menšьm nьretkaəs, a ačьs pьsjas“. „Ladnə, — suisņš čeləd, — mi pьr vajam, səmbьn pervoj ьzьd zьņņəņəņ zvəņitəm“.

Najə pondisņš zvəņitņ. . Don!.. Don!.. Don!.. Don!..

Zvəņitig kostišs vər sajьņ, Aļosino veštьn kьpədčis zev ьzьd vi šurja da ьņ. Stav jəzьs pondisņš šornitņ da gorzьņ:

— Pəzar! Tajə pəzar!.. Zev ьzьd pəzar!..

Seki mamšs suis Vaškəļ:

— Čečсь, Vaška!

Mənləņ ġələsšs mьjkə vьvti-ņin vėli gora da skər. Vaška ġəġərvois, mьj tajə avu-ņin vət, a veməs.

Šinjassə voštis. Pəmbd. Kьšaņkə ьlьšəņ kьlis zvəņitəm šь.

— Čeчсь, Vaška! — vara suis mamšs. — Kajļ čardakə da vizədlь, Aļosino, burakə, sotčə!

Vaška zev əđjə ġačəšis da zev krut poskəd kajis čardakə. Pəmbdinad kimaləsəņ vois əsiņ dorəzьs da koskəzьs šujšis əsiņas.

Vėli pəmbd, kozula voj. Zavodskəj plošeadka diņьņ ədva tьdalisņš vojša pənarjasьņ zuzġan vijas... Veškьd vьlьn da sujġa vьlьn juġbdə əzjisņš petan da pьran šeməforjaslən ġərd signaljas. Vozьņ oməlika ləstəšis Ləņ ju.

A ju sajьņ, tьdəvtəm suvġbš vər sajьņ, Aļosino veštьn ez vəvņь vi, ņi təv jьlьņ lebalšs vi kinjas, ņi kusšs višaņšs loəm ьņnə kьəšs. Seni vėli sap pəmbd, səmbьn kьlis vičko zьņņəņlən ġəztəm vuvġəmbš.

Sulalə miça, çəskəd duka turun zorəd. Vužər uşan vokyn, zevşəmən, med oz azzvny trəpa vuvşan, kujlə muzəm Peška.

Kujlə ləna. Veşig ətka viççəşşə ызьд raka ez kazav sijəs da pukşis zorəd piñ jylə.

Raka pukalis zik povtəg, da nəzjənikən nyrnas ləşədis aşşəs jugjalan gənsə. Peška məvrystis, kueəm eşkə əni kokni vəli tajəs ləjnь drəvən.

Tajə məvrys vəjədis juras məd məvpr, kod jyləş ez kəşjə dumajtnь Peška, kodəş polis. Seşsa çəvtis şinsə kirədəs vylas.

Şəd raka viççəşəmən bergədis jursə da vizədlis uvlan. Seşsa nazənik paşkədis bordjassə da lebzis zuzьd kьz jylə. Setşan zev şuşa suvtədis şinjassə vərdəş dətinka vylə.

Peška leptis jursə. Alosinoşan loktə Şerapim dād da nuədə dom povodəds vələs, burakə, dornь. Seşsa sijə azzis Vaškaəs, sijə trəpa vьvti loktə gortlanьs.

Peška lantis. Sijə drug gəgərvois: tajə-əd Vaška vylə sijə zurəşis sektə, kor kəşjis kezнь trəpa vuvşan vərəd. Siz-kə, Vaška myjkə tədə-nin, myjkə kazaləma-nin. Ez-kə eşkə, myjla pondis kьjədnь sijəs? Siz-kə, vištav kət en, a erdə petas-zə-nin.

No Vaškaəs çukəstəm pьdđi da sьlь stavşə vištaləm pьdđi, Peška kosəz çьskis şinjassə da çorьda suis aslьs nekodlь ninəm nə vištavnь. Med aşnьs tədmalənь da seşsa sek, myj kolə, sijəs i vəčasnь sьkəd.

Tajə məvrystəm vəgьn sijə çəççis. Kьzkə vьttə sьlь kokni-zьk loi. Skəryş sijə vizədlis Alosinosa suvgьş vərlan, lokьş şəlystis da vidçьstis.

— Peška!— kьlis sijə vərvuvşanьs çukəstəm.

Sijə jəzgyłçis, seşsa bergədcis da azzis Ivan Mixajləviçəs.

— Tenə-nə nəjtis kodkə əli myj?— jualis pəl.— Ez-ə kodkə-nə əvədit? Ez-zə... Myjla-nə livə şinjasьd seeəm lokəş da vaəşəş?

— Gaztəm,— skəryş suis Peška da bergədcis.

— Kьz-nə siz gaztəm? Pьr vəli gaza, a seşsa drug gaztəm loi. Vizədlь te Vaška vylə, Şergej vylə, livə mukəd çəlad vylə. Pьr najə myjkə vəçənь, pьr ətləbnəş. A te vek ətnad. Dert, seşsa gaztəm loə. Kət eşkə med me ordə volьvlin. Şerə-də vot mi əti mortkəd dozməg kьjnь munam, koləkə tenə eəe voştam...

Ivan Mixajlavič tapkədəstis Petkaəs pelpomədəs da, oməlt-
cəm çuzəm vylas vyləşən vizədləmən, jualis:

— Te, gaskə, vişə-⁷-da? Gaskə, vişə katkə? A çelaqəd oz
gəgərvonə sija da pər menəm norəşən: „Petka-pə vek mija
zumə da zugal“.

— Menam piñə] vişə,—səglaşticis Petka.— A najə-əmə]
gəgərvonəs? Najə, Ivan Mixajlavič, niən oz gəgərvonə.
Menəm vişə da sis-nin delə, a najə-mija da mija?

— Neəstnə kolə! Bər munigən pəralam pəsar ordə da]
eəktam neəstnə,— suis Ivan Mixajləv ç.

— Menam... Ivan Mixajlavič, talun oz-nin seeəma viş.
Tərət jona vişis, a talun dugdə-nin,—neuna çəvoləstəm və-
rən suis Petka.— Menam talun jurə]-nin vişə, a oz piñə].

— No vot azzan! Seşşə, dert, gaztəm loə. Pəralam pə-
sar ordə da sija kueəmkə lekarstvo şetas.

— Menam talun zev jona jurə] vişis,—viççəşəmən, kv-
jassə korsəlig tərji, vozə nuədīs Petka. Səly nəti ez vəv okota,
jeseə sodtəd stav sogjas dīnas, kəskədne jon vištəm piñas,
junə çəskədtəm lekarstvojas da kurəd poroskijas.— Seeəma
vişis!.. No seeəma vişis!.. Ladnə vot səmən əni dugdis-nin.

— So azzan, i piñəd oz viş, i jurəd dugdis. Vot i bur,
—suis Ivan Mixajlavič, vizov, zor usjas pərys niñjalig-^{br}.

— Ləşəd!—^{bs}lovzis asləs Petka.— Səməni ləşəd da
əvu zev.

Seşşə munəstisnə neuna trəpa kuza da pukşisnə sojtçəny
şədaşəm kəz ker vələ.

Ivan Mixajlavič pərjis tabak kəsəlsə. Petka çəla pukşis
ortçən.

Drug Petka topərdicis-zmitçicis sē dīnə da kvatītis kus sossə.

— Te-nə mija?—jualis starik, azzis kəzi Petkalən vəga-
lis çuzəmə da vomdorjasəy tiravnə kutisnə.

Petka çəvolis.

Kodkə kutis matəstçəny şəkəda kəz-şurə voşlalig tərji da
şəlig tərji.

Tajə vəlī asləşşəma, gəgərvotəm mištəm, şəlankəy, ko-
dəs sustəma nirkjədlis kodjura gələs:

Je—exal Ok munis ex-xa-xal

Taz so munis axa-xal

Da] vois... Ex-xa-xal

Ex-xal D-^h—axa-xal

Taja vāli siļe-zo šlan kēvjās, kodas Peška kēvlis Lēz tē dorā voslan rēta. Siļe jesea-na topēdzēka kutčēstis Ivan. Mixajlēvič soskē da zev polāmēn suvtēdis šinjassē kustjas vylē, tēdtēm šlēšās vidčēšig tērlj.

Jona dovjalāmēn kustjas pēvstēs petis Jermolaj. Siļe suvtis, lajkjēdlēstis paskēr jurnas, mējla-kē grēzitis čunnas da kēv sutēg mēdēdčis vozē.

— Ok i kokēstēma varal—suis Ivan Mixajlēvič. Ačēskarmis Jermolaj vylē, Peškātē taeēma siļe povzēdis-da.— A te-nē mēj, Peška? No kod i kod. Eea ēmēj-nē mijan taeēmjasēd slajtčēvlēnē?

Peška čēvolis. Šinkēmjasēs čukbrēššlīsē, šinjāsēs mēdisē jugjavēnē, a tiralan vomdorjasēs topalīnē. Sēšsa druglōkēs da mištēma nūmdis: vītē sēmēn ēni siļe gēgērvōis kueēmkā zev vaznējtor da čorēda aslēš suis mējkē vēcēnē sē kuza.

— Ivan Mixajlēvič.—Gora suis siļe vēškēda šinmas vizēdāmēn.—Ēd Jermolaj vlis Jogor Mixajlēvičtē.

Voj ulē-nin paškēd tuj kuza verzēmēn rēdtis Šerapim dād. Siļe munis lōk juērēn razjezdšān Alosinoē. Vēlēšt pomas vois-da, tarknītis pletpunas medvozsa kerka ēsinē. Sēšsa gorēdis tom Igoskinē, medēm siļe ēdjēzēk kotērtas predšēdatēl ordē, a ačēš gēnītis vozē. Čākēda suvtavlis pēmēd ēsinjas dorē da čuksalis asšēs jortjassē.

Vōis predšēdatēl kerka dorē da zev jona pondis grēmēdnē vorotaas. Sēšsa voštēmsē vičēstēg, čēčēstis zābor vomānēs; vōstis vorotēsē, pērtis vōvsē, a ačēš pēris kerkaas. A seni grēmēdčēm sēad sadmēmaēs-nin da viaēs.

— Te-nē mēj?—čujmēm gēlēсэн sēāšis predšēdatēl pēraminik, nēzēmēdinik Šerapim dād jarzēm vylē.

—A so,—suis Šerapim dād da sēvētis pēzan vylas čukrašēm, drēvēn rozavlēm, košmēm gērd pjatnaēs klejončatēj kartuz,—mēd stavnēd ti zginītannēd! Jogorēd-ēd nekētčē abu pēsjlēma, a siļēs... viēmāēs aslanēm vērēn.

Kerka tēri jēzēn. Jogorēs viēm jlēš juērēs zev ēdjē kotērtis ētišān mēdlē. Viēmāēs siļēs vērēn razjezdē trēpa kuza munigēn. Munē vēlēm, karē muntēz vojdēr, azzēdčēvnē aslas vazsa jortēskēd, Ivan Mixajlēvičkēd.

— Viņaiņ sijas Jermolaj da kustjas pāvstā i uskadama Jogorēdlis kartuzsā. A vārnas sešsa pūr vetlādēma vārd. kōrsēsāma da āvu āzēma. A āzēma sijas razjezdsā masi-nistlān Peškaas. Sijā setčā korkā blavlēma da j āzēma.

Tajā vištālēm vārn vītā jugūd vi zirdēstis čukārtčēm muzikjas šin vozēn. Unator drug loi gāgārvoana. Gāgārvo-tāmān kolī ātitor: kēzi, kueēm nogān nājā ašnēs vermisenē dumajtnē, mē j Jogor Mixajlēvič — medbur da nadeznāj jort — voštis kazennāj šēm da pēsjis.

Seki-zā āzēs doršān jēz pāvseš kēlis viskan gēlēse čō-tēs Šidārlān, kodl Jogor pēs jēlēš šornitigān pūr bergād-čēvlis, ez kēs jēv Jogor jēlēš kēvzēnē.

— Mē j sija Jermolajēd? — gorzis sija. — Ružjēš kodlān? Stavse tājā kodlānkā narosnā vāčēma. Nālē eea viēmēs, nālē pozorēs kolā... Šēm nuā... Klo-op sijas! A sešsa — pēs jis... Vārl Muzikjas skērmāsē: da kutasē sunē: Kānl šēm? Vāli kolxoz — oz lo... Vizjasnēmēs vār voštām... Mē j sija Jermo-lajēd?.. Stavse, stavse... narosnā lēšēdisnē!

Seki šornī kēptis jeseē gorazēk da jarzēk. Kerkaēn loi zeskēd. Vošsa āsinjas pūr da āzēs pūr skērmāmēs da jarzē-mēs čepēs jis eē ortē, blvāē.

— Taja Dāņiļa kufaklən uz! — gorādis kodka.

— Nalən uz! — gāgār ызэптиснь skərməm gəlāsjas.

Drug vatagaən buvnitisнь vičko зыңнанjas, mādīsнь tərtnь sьnādsə šəlām dojdāna da skərmādana sьjasən.

Taja zvānītis čotьš Šīdər. Sijə nekodlьš juavtag, jona skərməmsla jəj moz, uškədčis kələkəlņiča vьlə da mādīs kučkavnь зыңнанjasə. Sijə skəralis i ətpərjə radlis erdiāšəmtor vьlə, mьj Jogor abu pьsјəma, a viəmaəs sijəs.

— Med zvānītis, en vərzədəj! — gorādis Šerapim dād. — Med stavnьsə kьpədas...

Əzjalisнь vijas, voššalisнь əsinjas, klopkakьlisнь kalitkajas, stavьs kotərən mādədčisнь pləseq vьlə — tədmavnь, mьj loəma, kueəm sog suəma? Mьjla gorzəнь, зьkšəнь, zvānītəнь?

A taja vojnas Petka pervoјьš uzis dolьd da čorьd unmən. Vazən-ņin sizsə ez uzlь. Stavьs kolī: stav šəkьdьs, kodī vičsьstəg da čorьda ličkьlis sijəs, loi sьvьtəma. Jona-zə sijə mučitčis! Səeəm-zə dətina, kueəməš i mukədjas, neuna zvoj, neuna polьš, mukəd dьrji ramiņik, mukəd dьrji najan, sijə, əslas ičətik mьzьš poləm vəsna, dьr ez petkəd erdə taja vьzd dēlāsə.

Sijə əzsis Jogorьdlьš kartuzsə sijə kadas, kor povzis kod mort šləmsьš da kəstis kotərtнь gortas. Petka iuktis əssьs kartuzsə (a pьekas vəli zevəma kompas) muə, leptis virəš kartuzsə da pьr i tədīs sijəs: taja, stavnas rozəs da košməm vlrən ləkšəm tasa šera kartuzьs vəli Jogorlən.

Drəgnītis Petka, uškədīs i artuzsə da gəneč, uškədčis, vešig i əssьs kartuzsə da kompassə eəe vunədīs.

Unabьs sijə mādədčilis vərə vortнь əssьs kartuzsə, a proklətəj kompassə sьvьynь vāə, libə nura, a sešša kəsjis vištavnь Jogor kartuz jьlьš. No vьd razьn kueəmkə gəgəivotəm poləm buštis dətinkaəs da pьr kus kiən koslis gortas.

A vištavnь Jogor kartuz jьlьš, kor əslas kartuzьs daj gušələm kompasьs sen-zə vəli, sijə ez lьšt. Taja kompas vəsnaabьs nəjtisнь-ņin Šergeјəs, pərjaləma loi Vəškaəs, daj ačьs Petka kьminьš čeləd dьrji pьnavlis tədmavtəm vərəs, kьjtəm vərəs. I drug sešša kьveas, mьj vərls — sijə ačьs! Janzim! Vešig dьmьstнь vəli strakl Dəri-ņin eška Šergeјьd praməja

vesessā mantas daļ vatš-ād gušasēmšād Peṭkaēs jurādēs oz
malst. Stavšē tajē as sālomas zevāmān kutis Peṭka, omalt-
cis, rammis, lānis. Sēmān tārēt rūt, kor siļē šblēm šertlīs
tādīs Jermolajēs, da gēgārvois, māj siļē koršē vāršēs, sēmān
seki Peṭka stavšē pirmojsāņs, ņinām zebtēg, vištalis Ivan
Mīxajlāvičļs.

16

Кык lun мьшти завод стрѣтанінън вѣли празник. Асывш-
нъс локтиснъ музъkantjas, њeuna шорѣнзък колѣ вѣли локнъ
дегатjаслъ karsa zavodjassān, pioner otradlъ da dokladčik-
jaslъ. Tajē lunas vѣli suēma vѣчнъ torzestvennēj zakladka
glavnēj korpuslъs.

Stavšs tajē kolē vѣli lonъ zev interesnējān, gāzaēn, no
tajē-zē lunas Aļosinoēn zevānъ vѣli viēm predsedatēļs, Jogor
Mīxajlāvičēs; sьlēs lьsjasēn vevttalēm sojsē azsisnъ vārēs,
зизьд, ремьд шon рьдēsьs.

Čelad ez tādнъ, kьtčē nālъ munнъ.

— Aļosinoē vuzъk, — suis Vaška. — Zavodtē-ād sēmān-na
zavoditānъ vѣчнъ, siļē pyr tani loē, a Jogorьd ņekor-nin oz lo.

— Ti Peṭkakād Aļosinoē munēj, a me tatčē kolčča, — suis
Šergej. — Bārnas ti menъm stavšē vištalannъd, a me tjanlъ.

— Ladnē, — sēglašticis Vaška. — Mi, gaskē, pomašig ke-
zas i ašņm tatčē voam... Peṭka, vošt kiad plettal Ajda vāv-
jas vьlē daļ gāņitam.

Kos da zar tāvjas kuza pāltām vārēn vojnas њeuna zerb-
tis, a asьlēs loi miča; ьrkьd da sēstām.

Vēli mьjlakē ņekor vāvltām kod gaza. Gaskē sь vēsna,
mьj sondi jugārjas pāvsaš mičaa dālalisnъ vьl gārd flagjas,
gaskē, muзъkaēn vorsām vēsna, a, gaskē, sь vēsna, mьj zavod
plāsead vьlē vьdladoršān kьssisnъ jēz. Dert, ez vāv seeām
noga gāz, kor okota ovlьvlē durnъ, čēčavнъ, seravnъ, a se-
eām, kueāmka, kueām ovlē ьli tujē munigān, kor њeuna vьt-
tākē zaļ. vārē kolantorjъs, a gāzēdē siļē, kodī loē vozьn, tuj
pomašām vārēn...

Tajē lunas zēvisnъ Jogorēs. Tajē lunnas-zē vāčisnъ zak-
ladka aļluminij zavod glavnēj korpuslъ. I tajē-zē lunšāņs
216-ād № razjezd kutis sušьnъ „Kрьjja samolota“ stancijaēn.

Čelad para vāv moz adjē kotārtisnъ trēpa kuza. Pos dorē
nājē suvtisnъ. Trēpals tati vēli veknīd, atar-mēdar vokas nur.

Vištavlis karsa tēdtēm mōrt. Kēt sijā i vāl tēdtēm, a šornītis siz, vītē vazēn tēdlēma i viēm Jogorēs, i Aļosno-
sa muzikjasēs, i nalyš kerkajassē, nalyš sogjassē da dumjassē.

Sijā vištavlis pjašiletkā jylš, masinajās jylš, šurs da
das šurs traktorjās jylš, kodjās voasņ pōmtēm-dortēm kol-
hozņej mujās vylē.

Stavnys slyš kvzāņ.

Vaška da Peška eē kvzīsņ.

Orator vištavlis i sē jylš, mēj miritčētēm čorēd koš
nuēdtēg, vyl olēm vāčņ on vermē, mēj vyl olēm tečigēn
vermasņ lonē zertvajas i torja porazeniijejas.

Jogor gu vylēn stavys eskisņ, mēj koštēg, zertvajastēg
vyl olēmtē on vāč. Eskisņ eē i Vaška da Peška.

Kēt tani, Aļosinoņn zebisņ kulakjās kipomys kulēm
kadtēg vostēm dona jortēs — Jogorēs, no gēlēsys vištaly-
šslyēn zvoja da čorēda jurgis, kor sijā kaztystis, mēj talun
prazņik, mēj talun eē puktyššē zakladka vyl gigant-zavod
korpuls.

A zavod strēitaninēn vāli prazņik. Seni mēd vištalyšlyš
varak vevt vvyšan šuša kvzīs Šergej. Dokladčik vištavlis
mēj prazņik prazņikēn, a koš munē vdylēn dugdylytēg —
i prēstēj lunjasē, i prazņikjasē. A kor kaztystis ortča kol-
hozsa viēm predšedatēl jylš, stavnys suvtisņ, šarkajās
pērtčisņ, a muzyka noraa vōrsis pōxorōņņej mars.

Tazi šornītisņ seni, taz zē šornītisņ i tani sē vāsna,
mēj kolhozjās da zavodjās — najē sēmņ torja jukēņjās ēi
vzēd ovmāslēn.

Sē vāsna, mēj tēdtēm dokladčik vištavlis sizi, vītē zev
vura da vazēn-ņin tēdē, mēj jylš tani stavys dumajtēņ,
mējly eskēņ da mēj jylš omēla na eskēņ, — tajē stav vās-
nāys Vaška, kodi sulālis mēk jylēn da vizēdis uvlan, kēzi
yrgē plētinaēn pōmēm va, drug tēdlytēgys gēgērvois; a zvē-
lyš ēd stavys tajē, — ēi vzēd ovmās.

I razjezd, kodi talušan avu-ņin razjezd, a „Krylja samo-
lōta“ ņima stancija, i Aļosino, i vyl zavod, i viēm mōrt gu-
dorēn sulalyš stav jēzys, a nakēd eē i Vaška da Peška —
stavys tajē ēi, vzēd vāna vōdsatorlēn jukēn, kodlēn ņimys
Sōvetskēj strana.

I tažə prəstəj mävpyš čorəda pəris Vaškaly juras.

— Petka, — suis sižə volnujtčig tərji, — mijanəs-kə eškə tekəd Jogorəs moz eəe viisnə, liwə vojna vlyən viisnə, mi eškə kuləmyš eg povzə... Eg-əd povzə?..

— Dert egə povzə! — jələga moz kylis Petkalən suəmyš, — səmyən tədan məj, vaj mi zev dər kutam ovnə, tažə vurəyk.

Alosinoš gortanəš vər munigən najə ɣlyšaŋ-na kylisnə muzyka vorsəm və da gora gaza šlyəm. Gazys vəli saməj-na zavoditčəma.

Tədsa vyan, grəmədig tərji tuj čukyl sajsaŋ levač moz mətčəšis skorəj pojezd.

Levzls dintinəš ɣli səvetskəj Šivyrə. A čeləd nmkoda-šig tərji əvtčisnə kinanəš da gorzisnə „Šuda tuj“ skorəj pojezd vəvsa tədtəm passazirjasly.

h h

11/15

ԱՅՅՕՄ ՕՐԵՇԱՏԿԱՅԱՏ

Խտբօկ	Վիշն	Գիշառա	Կօլօ ԽժԺԽԽ
6	10-ձձ ՎՅՎՏԱՆ	ժօլօմՎԵԼԱՏ ՎՕ Տ	ժօլօմ ՎԵԼԱՏ ՎՕԻՏ
19	13-ձձ ԱՎՏԱՆ	Զալ ձա օգ տա ՎԵՐԺ	Զալ ձա օգ-տալ ՎԵՐԺ
21	4-ձձ ԱՎՏԱՆ	ՎԻԶՁԻՏ ԵՅՅ ԱԵՐՕՍԼԱՆ ՎԵԼՁ.	ՎԻԶՁԻՏ ԼԵՅՅ ԱԵՐՕՍԼԱՆ ՎԵԼՁ
21	8-ձձ ԱՎՏԱՆ	Գառա ռօ օզ ՑԵՆ	Գառա ռօտօզ ՑԵՆ
22	9-ձձ ՎՅՎՏԱՆ	ՅԻՐԺԱԼԱՆ յՈՒ ԻԺ ԺԻՏԿԵՏ	ՅԻՐԺԱԼԱՆ յՈՒԾԺ ԺԻՏԿԵՏ
22	14-15 ՎՅՎՏԱՆ	ՑԱԼՏ ՔԵՏ-ԱՆ-ՆՁ ԻԻ ՄԱ-ՅՁ?	ՑԱԼՏ ՔԵՏԿԱ. — ՄԻՅԱՆ-ՆՁ ԵԼԻ ՄԱ-ՅՁ?
65	22-ձձ ՎՅՎՏԱՆ	ղԱՄՅԱԼԻԳ ԵՐ	ղԱՄՅԱԼԻԳՏԵՐ

донус 75 ур
Переplot 30 ур

ВУЗАГГӨ ЧЕЛАСЛЫ ЛЫДАН ХУДОЖЕСТВЕННӨЙ ЛИБЕРАТУРА

Н. Икитич.

КИБИТКА-ШКОЛА

Тани петкөдлөма Кара-Кум пустынаса өти туркменскөй аулса олысаслыс важ кадө да советскөй кадө олансамсө, ужалыс жөзлыс бажаслы да муллажаслы паныд классөвөй тыш нуөдөмсө, социалистическөй выль культура вөсна вермасөмнысө. Медсасө тани сарытсө таркменскөй аулө первој школа организујтөм жылыс.

116 листб.

1936 во

донус 1 ш. 20 ур.

д-м. Лебедев

СМЕЛАСЛӨН ДИЈАС

Тажө кнйгаын гижсө сы жылыс, кызи революционнөй томјөз ужалөны да вермасөны капиталистическөй странајасын, фашистскөй государствојасын, кызи комсомолскөй томјөз нуөдөны подполнөй революционнөй уж рабочөјјас пөвсын, медем најөс организујтны војө вылө классонөй бојјас кешлө.

52 листб.

1936 во

донус 70 ур

Пед Ген

ПОЛОШУЈТЧЫЛӨМ

Тажө кнйгаас петкөдлөма сиктса пионерјаслыс социалистическөй собственност дөзөритөм вөсна вермасөм. Главнөй геројөн тани бостөма пионер Сенаөс. Сылөн батыс империалистическөй војна кадса инвалид. вөвлөм колхознөй активист, сижө чикөз јусөма да јитсөма колхозө сујсөм классөвөй врагкөд. Классөвөй враг домповодын ужалигас, муртса, муртса оз ви ассыс итсө. Но пиыс отсөгөн-жө батыс сувтө бөр честнөй ужалыс туј вылө і ердөдө классөвөй врагөс.

48 листб.

1936 во

донус 90 ур

Кнйга сујөдан адрес:
Сыктывкар, Комі издавательстволөн магазин